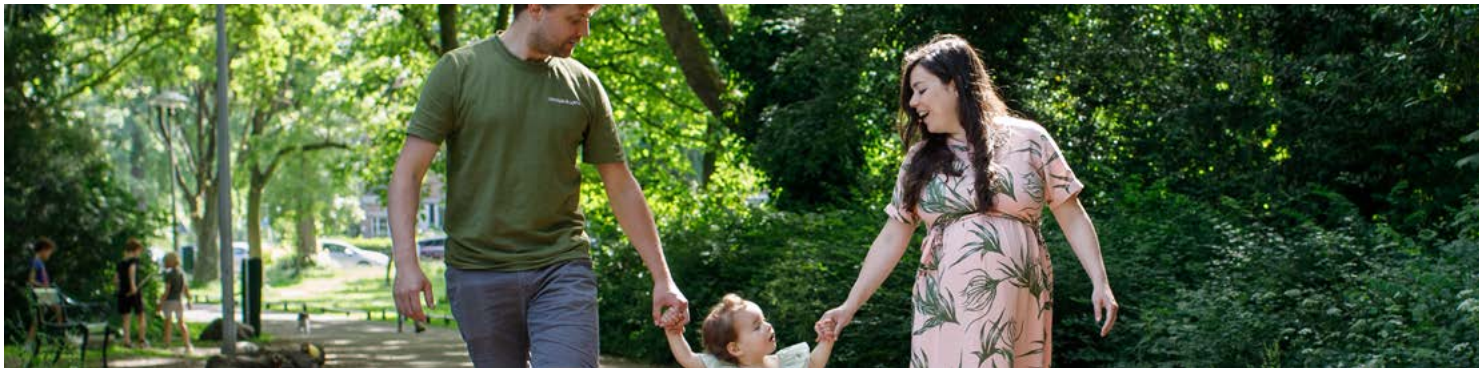
Beleidsnota
Financiële bestaanszekerheid

Gelijke kansen voor een zeker bestaan 2024 – 2028

Gemeente Utrecht

Utrecht.nl

ILIMITED

Inhoudsopgave

A **Inleiding** **8**
1. Introductie 9
2. Doelstellingen 14

B **Opgave** **16**
1. Context 17
2. Mensbeeld en leidende principes 22
3. Ambitie en doelstellingen 26

C **Monitoren, sturen en verantwoorden** **46**
1. Indicatoren 47
2. Risico's 48
3. Financiën 51
4. Voortgang en verantwoording 54
5. Utrechts Sturingsmodel 56

D **Bijlagen** **60**
Bijlage 1 61
Bijlage 2 63
Bijlage 3 66
Bijlage 4 68

Voorwoord

Een paar nieuwe schoenen omdat je kind ze zo mooi vindt, niet omdat ze nodig zijn. Op vakantie naar het buitenland, met meer boodschappen thuiskomen dan je van plan was, gewoon omdat je iets lekkers zag. Hoe vaak koopt u iets wat u niet per se nodig had? Voor veel Utrechters is dat heel gewoon. Maar helaas zijn er ook Utrechters die wél precies moeten bijhouden hoeveel boodschappen zij in hun mandje stoppen. Of buikpijn krijgen bij een naderende kinderverjaardag of Sinterklaasfeest. Voor veel Utrechters klinkt dit gelukkig vreemd in de oren, maar het is helaas voor een aantal van ons toch de realiteit.

Armoede is een probleem dat niet op zichzelf staat. Het heeft gevolgen voor je gezondheid, het zorgt voor stress, het heeft invloed op schoolprestaties en je bent minder in staat kansen te benutten en goed mee te doen aan de samenleving. Al zo lang ik wethouder ben maak ik me hierbij in het bijzonder zorgen over gezinnen met kinderen. Want geen enkel kind zou in armoede moeten opgroeien. Deze ervaring in de jonge jeugd heeft gevolgen voor kinderen die zij hun leven lang met zich mee moeten dragen.

De middelen die we hebben willen we graag daar inzetten waar we de meeste impact kunnen maken. Juist voor deze groep willen we het verschil maken, zodat we nu de effecten kunnen verzachten en in de toekomst de cirkel kunnen doorbreken. We zien al lange tijd dat gezinnen met (oudere) kinderen niet kunnen rondkomen. Zelfs niet als ze gebruik maken van alle regelingen. Daarom nemen we nu maatregelen die er voor gaan zorgen dat ze onderaan de streep genoeg inkomen hebben om rond te komen. De focus op kinderen heeft wel consequenties voor andere doelgroepen. De middelen die beschikbaar zijn dwingen ons tot het maken van keuzes.

Als gemeente Utrecht kunnen wij pleisters plakken, maar de armoede niet oplossen. Om écht verschil te kunnen maken, moet het Rijk het wettelijk sociaal minimum en het minimumloon verhogen. De Commissie Sociaal Minimum, ingesteld door de rijksoverheid, heeft dit ook geconcludeerd. Daarom blijven we het Rijk onverminderd oproepen structureel maatregelen te nemen om écht verschil te maken in de levens van zoveel mensen die op de rand van het bestaansminimum leven.

Als gemeente kunnen we wel de stress en zorgen aanpakken die met armoede gepaard gaan. En ervoor zorgen dat alle Utrechters krijgen waar ze recht op hebben. Daarvoor is het nodig dat we het systeem vereenvoudigen, onze regelingen toegankelijk maken en zorgen dat iedereen van het bestaan van deze regelingen af weet. Daar gaan we de komende tijd volop op inzetten.

Deze nota Financiële bestaanszekerheid is niet zomaar tot stand gekomen. Ik ben er trots op dat we in Utrecht een stevig netwerk hebben van armoedepartners. Zij denken goed met ons mee in het bedenken van oplossingen voor de armoede-problematiek in onze stad. Hiervoor ben ik ze erg dankbaar. Samen met deze organisaties gaan we de komende tijd aan de slag om dit beleid uit te voeren. Daarbij blijven we met elkaar in gesprek over wat nodig is. Zo dragen we samen bij aan een Utrecht waarin iedereen kan rondkomen, mee kan doen en schuldenvrij is.

Linda Voortman
Wethouder Werk en Inkomen

Samenvatting

Deze nota beschrijft de doelen waarmee we de komende jaren werken aan de ambitie dat alle Utrechters kunnen rondkomen, meedoen en schuldenzorgvrij zijn. Nog te veel Utrechters maken geen gebruik van de regelingen en voorzieningen waar ze recht op hebben, en hebben daardoor moeite om rond te komen en mee te doen. Daarnaast hebben nog te veel Utrechters te maken met problematische schulden.

We zetten daarom in op de volgende doelen:

Doel 1: Alle Utrechters krijgen waar ze recht op hebben.

Daarbij zetten we in op het wegnemen van de drempels bij aanvragen van hulp en regelingen bij Werk en Inkomen. Maken we onze regelingen eenvoudig en de dienstverlening van Werk en Inkomen klantgericht en stress sensitief. We zetten in het op het bereiken van alle Utrechters die niet kunnen rondkomen of financiële problemen hebben en bieden passende ondersteuning. Daarbij hebben we extra aandacht voor het bereiken van jongeren, omdat we zien dat behoeften van jongeren anders zijn dan volwassenen.

Doel 2: Alle Utrechters ontvangen tijdig passende hulp bij rondkomen of het oplossen van problematische schulden.

We borgen de successen van de Actieagenda Utrechters Schuldenvrij. We zetten in op het verbeteren van het aanbod aan nazorg bij schuldhulpverlening en op het beter benutten van het bestaande aanbod aan (schuld)hulpverlening van de gemeente en partners. We verbeteren de aansluiting van het formele en informele aanbod van hulp en voorzieningen in de stad gericht op financiën. Zodat Utrechters tijdig de best passende ondersteuning krijgen.

Doel 3: Alle Utrechtse gezinnen met minderjarige kinderen hebben voldoende financiële middelen en mogelijkheden om mee te doen.

We verbeteren het aanbod van de U-pas en sluiten daarbij aan op de behoefte van gezinnen met (jonge) kinderen. We zorgen voor voldoende mogelijkheden voor Utrechtse kinderen om te sporten en gebruik te maken van cultuur.

Tegenover deze impulsen staan een aantal besparingen. We moeten keuzes maken. Die keuzes hebben consequenties voor andere doelgroepen en de regelingen die we aanbieden. Dat betekent concreet dat sommige inwoners er niet op vooruit gaan, maar er mogelijk op achteruit gaan. We gaan besparen op het budget voor de gemeentepolis, de uitgaven van de studietoeslag en we gaan kijken naar de subsidies die we verstrekken. We kiezen daarbij voor subsidies die bijdragen aan de doelen die we stellen in deze nota. De effecten van deze besparingen monitoren we in de minima effect rapportage (MER). Onze inzet is dat zoveel mogelijk inwoners kunnen (blijven) rondkomen.

Leeswijzer

Deze nota bestaat uit vier onderdelen:

-
- A. De inleiding
- B. De opgave
- C. Het monitoren, sturen en verantwoorden
- D. Bijlagen

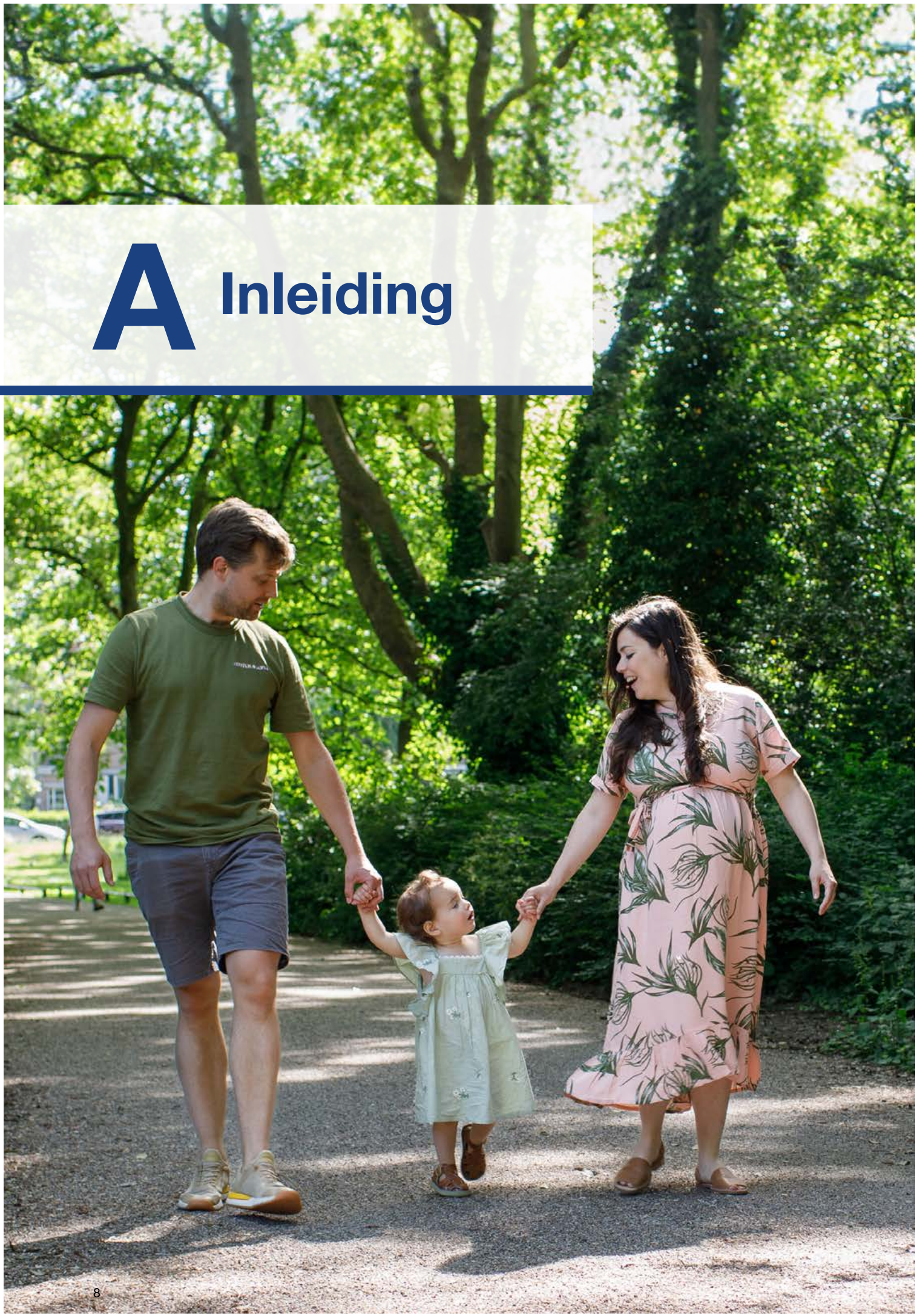
De inleiding (A) beschrijft de context waarin het beleid tot stand is gekomen. Daarbij lichten we toe wat de aanleiding is van deze beleidsnota, beschrijven we de lobby die wordt gevoerd, de samenhang met andere beleidsnota's in het sociaal domein en presenteren we de ambities en doelstellingen.

Het volgende hoofdstuk (B) beschrijft de opgave. We maken de problematiek inzichtelijk met cijfers. We beschrijven ons mensbeeld en de leidende principes. Ten slotte lichten we toe wat we willen bereiken, hoe we dat gaan doen en wat de financiële consequenties van deze keuzes zijn. Hier staat de kern beschreven van het daarbij horende beleid dat we willen gaan voeren.

Ten slotte beschrijven we in hoofdstuk C op welke wijzen we de monitoring, sturing en het verantwoorden hebben ingericht.

A Inleiding

1. Introductie

Aanleiding

Onze ambitie is dat Utrecht de stad van ‘gezond stedelijk leven voor iedereen’ is. Financiële bestaanszekerheid voor alle Utrechters is de basis voor het realiseren van deze ambitie. Financiële bestaanszekerheid staat echter voor een grote groep inwoners onder druk. We zien dat onze inwoners moeite hebben om rond te komen en mee te doen. De eindjes moeten aan elkaar geknoopt worden en in sommige gevallen lukt dit niet eens, omdat er simpelweg structureel en substantieel te weinig binnenkomt. Dit heeft impact op de kansen die inwoners hebben. We blijven daarom aandacht vragen bij het Rijk voor een fundamentele herziening van de Participatiewet en een toereikend minimuminkomen. In de tussentijd zitten we niet stil en kijken we wat we als gemeente zelf kunnen doen. Dit doen we door ons eigen armoedebeleid op te stellen en aan te geven waar we extra gaan inzetten op het kunnen rondkomen, meedoen en schuldenzorgvrij worden. De afgelopen jaren hebben we via de Actieagenda Utrechters Schuldenvrij ingezet op het oplossen van schulden en armoede. Deze actieagenda is afgerond. In deze nota leest u waar we als gemeente de komende vier jaar op in gaan zetten als het gaat om financiële bestaanszekerheid.

Deze nota is de basis voor eventuele aanpassingen van de volgende nadere regelgeving die we in het kader van de Participatiewet of Gemeentewet uitvoeren:

- De Richtlijn bijzondere bijstand (artikel 35 Participatiewet)
- De Verordening en beleidsregel Individuele Inkomenstoeslag (artikel 8 en 36 Participatiewet)
- De Studietoeslag (artikel 36b Participatiewet)
- De Verordening U-pas (artikel 108 Gemeentewet)

Artikel 2 van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening geeft gemeenten de opdracht om een plan vast te stellen dat richting geeft aan de integrale schuldhulpverlening aan inwoners. In deze nota beschrijven we welke resultaten we de komende periode wensen te behalen. In een uitvoeringsplan volgend op deze nota werken we de verschillende onderdelen van het plan nader uit.

Utrecht is een stad die staat voor de rechten van ál haar inwoners. De uitvoering van het VN-verdrag Handicap is onderdeel van deze nota. Het VN-verdrag vereist dat wij als gemeente passende maatregelen nemen zodat personen met een handicap zo zelfstandig en onafhankelijk mogelijk kunnen leven. Door onze regelingen toegankelijker te maken dragen we hieraan bij.

In de programmabegroting is het armoede- en schuldenbeleid te vinden in het programma werk, toekomstbestendige economie en bestaanszekerheid onder de doelstelling inkomenszekerheid. De ambitie van deze nota sluit een op een aan op de ambitie binnen deze programmadoelstelling: *Utrechters kunnen rondkomen, meedoen en zijn schuldenvrij.*

Samen met de stad

De inhoud van deze nota is tot stand gekomen met input van organisaties, partners en inwoners uit de stad. We hebben inwonersbijeenkomsten bijgewoond in o.a. Overvecht, Kanaleneiland en Noordwest. Via enquêtes die we bij maatschappelijke organisaties hebben uitgezet hebben we informatie opgehaald hoe de inwoners die zij ondersteunen, kunnen rondkomen. Ook hebben we (meerdere) gesprekken gevoerd met de Armoedecoalitie, het Sleutelpersonennetwerk, de Geldzaak, het Buurtteam en U-Centraal. De Rekenkamer Utrecht heeft in het rapport “Pleisters Plakken’ aanbevelingen gegeven die we grotendeels hebben kunnen overnemen en verwerkt in deze nota. Het cliëntenplatform Participatiewet en de Armoedecoalitie heeft ons geadviseerd over de inhoud van de nota. Deze input hebben we meegenomen in het maken van onze keuzes. We blijven met deze partijen in gesprek op het moment dat we het uitvoeringsprogramma opstellen en concrete acties gaan voorbereiden en uitvoeren.

Financiën in beweging

De ambities die we formuleren in deze nota voeren we uit binnen de huidige financiële kaders van de armoedebegroting. Deze kaders zijn in beweging. Landelijk is er veel aandacht voor armoede en bestaanszekerheid. Vanwege de koopkrachtcrisis en de enorme gasprijzen in 2022 hebben we besloten om de nota een jaar uit te stellen. Met een incidenteel pakket vanuit het Rijk en (incidentele) maatregelen vanuit de gemeente hebben we de effecten van deze crisis zoveel mogelijk gedempt. De inflatie en gasprijzen lijken op dit moment weer enigszins gestabiliseerd waardoor er ruimte is ontstaan om weer te kijken naar de langere termijn en de verbetering van onze dienstverlening.

Op het moment van schrijven van deze nota hebben de landelijke verkiezingen net plaatsgevonden. Bestaanszekerheid was een belangrijk thema in deze verkiezingen. De kans bestaat dat er extra- of juist minder middelen beschikbaar komen vanuit het Rijk voor ons armoedebeleid. Ook weten we niet op welke manier het nieuwe kabinet aan de slag gaat met de aanbevelingen van de Commissie sociaal minimum en het IBO Vereenvoudiging sociale zekerheid. Doordat er een uitvoeringsprogramma volgt op deze nota hebben we de ruimte om bij te sturen waar nodig. Indien nodig volgt er opnieuw een uitvoeringsprogramma als we verder willen bijsturen of als de kaders veranderen. Hierbij is het uitgangspunt dat een impuls of versobering van het beleid in eerste instantie zoveel mogelijk wordt ingezet aan de hand van de doelstellingen die zijn gesteld.

Ook binnen de eigen gemeentebegroting staan we voor grote uitdagingen. Om te komen tot een financieel houdbaar sociaal domein is in de Voorjaarsnota 2023 een hervormingsopgave vastgesteld. Op dit moment wordt onderzocht welke maatregelen doorgevoerd kunnen worden in het sociaal domein. Daarnaast speelt ook de invulling van het gemeentebrede structurele tekort vanaf 2026. De hervormingen sociaal domein en de maatregelen om het gemeentebrede structurele tekort vanaf 2026 op te lossen worden bij de integrale afweging Voorjaarsnota 2024 afgewogen. Deze besluitvorming is mogelijk van invloed op het beschikbare budget voor deze beleidsnota. Daarmee zijn ook de in deze beleidsnota opgenomen ambities en doelstellingen onder voorbehoud van uitkomst van deze integrale

afweging in de Voorjaarsnota 2024. Een eventueel lager budget dwingt ons immers tot versobering van het nu voorgestelde beleid.

Lobby voor financiële bestaanszekerheid

In het verbeteren van de financiële bestaanszekerheid van inwoners ligt er met name een verantwoordelijkheid voor het Rijk. De commissie Sociaal minimum heeft in 2 rapporten richting gegeven aan de herziening van het stelsel van sociale zekerheid[1,2]. Daarbij stelt de commissie dat het Rijk moet toewerken naar een begrijpelijk en voorspelbaar systeem en een toereikend sociaal minimum. Ook het IBO-vereenvoudiging sociale zekerheid biedt handvatten voor het verbeteren van de financiële bestaanszekerheid van inwoners.[3]
We sluiten ons hierbij aan. De G4 heeft concrete ideeën over hoe het nieuwe stelsel eruit moet zien. Wij doen daarbij de volgende aanbevelingen aan het Rijk om op te pakken met gemeenten:

- Verhoog het sociaal minimum conform het advies van de Commissie sociaal minimum.
- Harmoniseer het inkomensbegrip, partnerbegrippen, vermogensnormen, en bruto/netto verstrekking van uitkeringen binnen het stelsel van sociale zekerheid en het belasting-stelsel zodat mensen weten waar ze aan toe zijn en regelingen goed op elkaar aansluiten.[4,5]
- Een nieuwe Participatiewet kent geen aparte regimes, indicaties en bijbehorende instrumenten, zoals afwijkende regels voor jongeren, beschut werk en indicatie banenafspraak. Dat schept duidelijkheid voor inwoners en zorgt ervoor dat onder-steuning op maat kan worden geboden die aansluit bij wat de inwoner nodig heeft om de stap naar passend werk te zetten.[6]

Deze fundamentele herziening van de sociale zekerheid en het toeslagenstelsel gaat jaren duren. In de tussenliggende periode zien wij kansen om binnen het huidige systeem aanpassingen door te voeren die onze inwoners direct ten goede komen. Ook hier zetten we met een actieve lobby op in. We verzoeken het Rijk om een centrale plek te realiseren, samen met gemeenten, schuldhulpverleners en andere maatschappelijke organisaties zodat inwoners snel en pragmatisch een centrale plek hebben waar ze eenvoudig hun gegevens kunnen ophalen uit overheidsbronnen, checken op welke regelingen zij recht hebben en direct een aanvraag kunnen indienen bij de betreffende overheidsorganisatie.

Op dit moment is het nog onduidelijk welke politieke samenstelling het nieuwe kabinet zal hebben en wat de inhoud van het coalitieakkoord zal zijn. Wanneer er duidelijkheid is over het kabinet en hun ambities is er nadere prioritering nodig op onze lobbypunten.

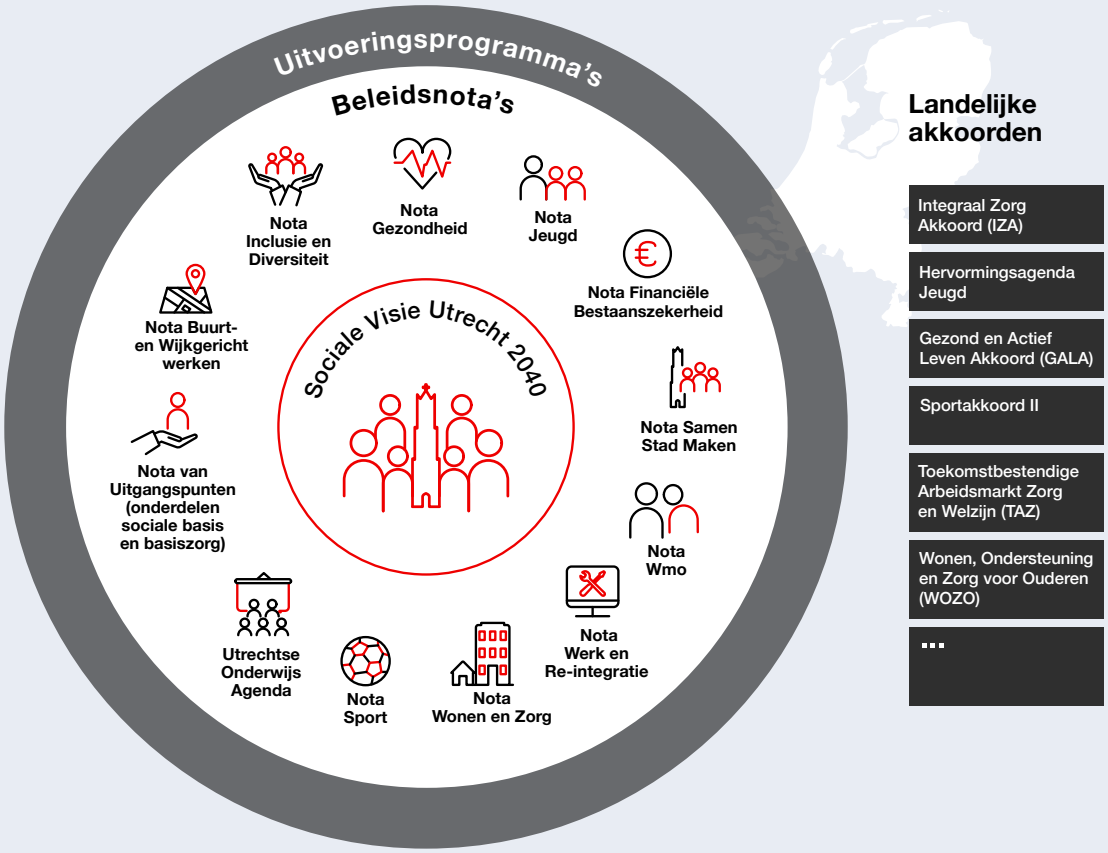
1. Een zeker bestaan - Naar een toekomstbestendig stelsel van het sociaal minimum | Rapport | Rijksoverheid.nl
2. Een zeker bestaan - Naar een toekomstbestendig stelsel van het sociaal minimum | Rapport | Rijksoverheid.nl en Een zeker bestaan; Naar een toekomstbestendig stelsel van het sociaal minimum (Rapport II) | Rapport | Rijksoverheid.nl
3. IBO Vereenvoudiging Sociale Zekerheid - Moeilijk makkelijker maken | Rapport | Rijksoverheid.nl
4. Schaf de kostendelersnorm af.
5. M436 Verhoog de vermogensgrens! 7-12-2023.
6. Stop met een onderscheid maken in regelgeving tussen mensen met een leeftijd van 27min of 27+. Schaf de vier weken zoektermijn voor jongeren af.

Samenhang in beleid en uitvoering

We willen dat Utrecht een stad is waar iedereen gezond kan leven, zich veilig kan voelen en zich kan ontwikkelen. Dat betekent dat onze grootste inspanningen gericht zijn op de bestaanszekerheid van de inwoners, het kansrijk opgroeien van onze kinderen en het gezond samenleven in alle wijken. Deze opgaven liggen verankerd in de gehele gemeentelijke organisatie en in onze samenwerking met partnerorganisaties en inwoners. Onze beleidsnota's en uitvoeringsprogramma's in het sociaal- en ruimtelijk domein hangen dan ook nauw met elkaar samen. We maken beleid dat anticipeert op ontwikkelingen en te verwachte behoeften van de stad en past binnen wetgeving en landelijke akkoorden. Dit beleid maken we samen met de stad en voeren we samen uit.

Figuur: Beleid en uitvoering sociaal domein 2023/2024

Scherpe keuzes maken om ongelijkheid aan te pakken

Bouwen aan een inclusieve en gezonde stad waar iedereen gelijke kansen heeft, is een complexe opgave. Ongelijkheden tussen inwoners stapelen zich vaak op over de verschillende leefdomeinen. Ook het ontbreken van financiële bestaanszekerheid en (betaalbaar) wonen is voor veel Utrechters een grote zorg geworden. Daarnaast stelt de schaarste aan personeel, middelen en ruimte in onze stad het college voor scherpe keuzes. Daarvoor zullen we ongelijk moeten investeren voor gelijke kansen en de grondoorzaken aanpakken die tot grote verschillen leiden. Voor Utrechters die dit het hardst nodig hebben, moet er passende zorg en ondersteuning zijn. Ons staat dan ook een stad voor ogen waarin we samen met professionals, vrijwilligers en inwoners meer, anders en op basis van gelijkwaardigheid bouwen aan een stad waarin niemand over het hoofd gezien wordt. Ieder vanuit zijn eigen betrokkenheid of verantwoordelijkheid: in de eigen straat of buurt, instelling of organisatie en in nauwe samenwerking met elkaar.

2. Doelstellingen

Ambitie

> Alle Utrechters kunnen rondkomen, meedoen en zijn schuldenvrij.
>
> Iedere Utrechter heeft recht op een menswaardig bestaan en daarmee recht op hulp bij rondkomen en het oplossen van financiële problemen. Alle Utrechters maken gebruik van de beschikbare financiële regelingen, krijgen op tijd financiële hulp en er is aandacht voor nazorg na schuldhulpverlening.

Deze ambitie is uitgewerkt in drie doelen en aanvullende subdoelen. De keuze voor deze doelen wordt onderbouwd in deel B. Hoe we deze doelstellingen gaan realiseren wordt uitgewerkt in een uitvoeringsprogramma.

Doelen en subdoelen

1. Alle Utrechters krijgen waar ze recht op hebben.
    a. Inwoners ervaren geen drempel bij het aanvragen van hulp of regelingen bij Werk en Inkomen, het aanvragen van regelingen is eenvoudig en de dienstverlening van Werk en Inkomen is klantgericht en stress-sensitief.
    b. We bereiken alle Utrechters die niet kunnen rondkomen of financiële problemen hebben.
    c. We bereiken alle jongeren die niet kunnen rondkomen of financiële problemen hebben en bieden passende ondersteuning.
2. Alle Utrechters ontvangen tijdig passende hulp bij rondkomen of het oplossen van problematische schulden.
    a. De successen van de Actieagenda Utrechters Schuldenvrij zijn geborgd.
    b. Het aanbod aan nazorg bij schuldhulpverlening is toereikend en het bestaande aanbod bij schuldhulpverlening en partners wordt benut door inwoners.
    c. Het formele en informele aanbod van hulp en voorzieningen gericht op financiën sluit op elkaar aan, zodat Utrechters tijdig de best passende ondersteuning krijgen.
3. Alle Utrechtse gezinnen met minderjarige kinderen hebben voldoende financiële middelen en mogelijkheden om mee te doen.
    a. Het aanbod op de U-pas sluit aan op de behoefte van gezinnen met kinderen.
    b. Alle kinderen in Utrecht hebben voldoende mogelijkheden om te sporten en mee te doen.

DECATHLON

B Opgave

1. Context

Bestaanszekerheid

De koopkrachtcrisis van 2022 heeft blootgelegd wat al langere tijd gaande is. Door de energiecrisis en aanhoudende inflatie zien we dat een groeiende groep mensen moeite heeft met rondkomen. Dat betekent stress over wat er die dag qua eten op tafel komt, rekeningen die onbetaald blijven met alle consequenties van dien en een grotere kans op sociale uitsluiting. Deze problemen werken door op allerlei andere vlakken. ‘Bestaanszekerheid’ was het woord van de landelijke verkiezingen in 2023.

De door de Tweede Kamer ingestelde commissie sociaal minimum zegt:

“Het zorgdragen voor de bestaanszekerheid van Nederlandse burgers is een grondwettelijke taak van de Nederlandse overheid en vraagt om meer dan het realiseren van financiële bestaanszekerheid. Het veronderstelt ook beleid op terreinen als gezondheidszorg, onderwijs, volkshuisvesting en het sociaal domein. We zien dat de bestaanszekerheid in brede zin van het woord voor een omvangrijke groep mensen in het geding is. Oorzaken hiervan zijn onder andere de flexibilisering van de arbeidsmarkt, de hardnekkigheid van kansenongelijkheid in het onderwijs, het tekort aan betaalbare woningen en het bestaan van gezondheidsverschillen tussen lagere- en hogere-inkomensgroepen.”[1] De focus van deze nota is financiële bestaanszekerheid. We gaan hierbij uit van de brede definitie van de commissie sociaal minimum:

‘Financiële bestaanszekerheid betekent dat burgers over voldoende financiële middelen beschikken om te voorzien in elementaire levensbehoeften (zoals voeding, water en energie), maar ook in basale maatschappelijke participatie (sociale en culturele activiteiten en sport). Voldoende financiële middelen betekent ook dat burgers beschikken over voldoende financiële buffers om onverwachte uitgaven op te vangen’.

1. Een zeker bestaan - Naar een toekomstbestendig stelsel van het sociaal minimum | Rapport | Rijksoverheid.nl

Figuur 1. Een zeker bestaan: Naar een toekomstbestendig stelsel van het sociaal minimum (overheid.nl)

Het ontbreken van bestaanszekerheid heeft effect op alle domeinen van iemands leven en vergroot kansenongelijkheid. Ongelijke uitgangsposities (inkomen, woonsituatie, gezondheid) en ongelijke kansen beïnvloeden elkaar voortdurend. Als een inwoner niet kan rondkomen en stress ervaart, kan dit van invloed zijn op het slagen van werk vinden. Andersom; minder kansen door bijvoorbeeld discriminatie op de arbeidsmarkt of het ontbreken van een betaalbare passende woning maken het lastiger om een stabiele inkomenssituatie te creëren. Daarom zijn de ambities in deze nota niet los te zien van de ambities in de andere nota's in het sociaal domein, zoals de nota werk en re-integratie, jeugd, de nota inclusie en diversiteit en de Utrechtse onderwijsagenda. In bijlage 1 gaan we verder in op de relatie tussen bestaanszekerheid en omliggende beleidsterreinen.

Financiële bestaanszekerheid in Utrecht

Armoedemonitor

De armoedemonitor 2022 en Utrecht monitor geven ons het meest recente beeld van de problematiek in Utrecht.[2] Onderstaande tabel geeft de belangrijkste kerncijfers van de omvang van armoede in Utrecht weer.

Kerncijfers armoede in Utrecht	2019	2020	2021	2022	2023
Aantal huishoudens met inkomen tot 125% Wettelijk Sociaal Minimum	22.900	23.100	22.700	-	-
% huishoudens met inkomen tot 125% Wettelijk Sociaal Minimum	15,0	14,8	14,4	-	-
Aantal minderjarige kinderen in huishoudens met inkomen tot 125% WSM	8.100	8.000	7.700	-	-
Aantal huishoudens met inkomen tot 101% WSM	12.100	12.300	12.100	-	-
% huishoudens met inkomen tot 101% WSM	8,0	7,9	7,7	-	-
Aantal minderjarige kinderen in huishoudens met inkomen tot 101% WSM	4.100	4.000	3.800	-	-
% dat (zeer) slecht kan leven van inkomen	7	-	5	-	-
% meedoen gemiddeld in Utrecht*	81	-	78	-	-
% meedoen bij inwoners die slecht kunnen leven van inkomen	54	-	50	-	-
Aantal U-pashouders**	42.413	41.045	39.912	39.914	40.991

Extra toelichting[3]

De meest recente cijfers laten zien dat 14.4% van de Utrechters in 2021 onder de inkomensgrens van ons minimabeleid leeft. We zien daarbij een lichte daling in het aantal Utrechters. We zien echter dat het aandeel Utrechters dat langdurig onder deze inkomensgrens leeft stijgt. In 2020 leeft 4.1% van de huishoudens in Utrecht langer dan vier jaar van een bijstandsuitkering ten opzichte van 3.7% in 2017. De spreiding van deze groep is niet gelijkmatig over de stad. In Overvecht leeft ruim 31% onder de grens van ons minimabeleid; in Oog in Al nog geen 2%. Er zijn grote verschillen (scheidslijnen) te zien tussen buurten en groepen Utrechters. Het onderzoeksrapport: 'Scheidslijnen in Utrecht' van 4 april 2023 laat duidelijk zien tussen welke buurten en inwoners de kansen sterk verschillen.

2. https://www.utrecht.nl/bestuur-en-organisatie/publicaties/onderzoek-en-cijfers/onderzoek-over-utrecht/armoedemonitor/
3. In 2020 en 2022 is geen gemeentelijke Inwonersenquête afgenomen. Deze enquête houden we elke twee jaar. In 2024 zijn nieuwe cijfers beschikbaar. De nieuwste inkomenscijfers van het CBS betreffen Belastingjaar 2021. Het betreffen gegevens van de Belastingdienst, mensen doen pas in de loop van het jaar aangifte over het voorgaande jaar. * Een inwoner 'doet mee' als er sprake is van drie van de volgende vier aspecten: het hebben van (vrijwilligers)werk, deelnemen aan sport/culturele activiteiten, actief zijn in de buurt en hebben van sociale contacten. ** Het aantal U-pashouders per U-pas jaar. Een U-pas jaar loopt van juli tot en met juni, dus 2022 zijn de U-pashouders van 1 juli 2021 tot 1 juli 2022. Bron: CBS (IIV), 2021 voorlopige cijfers; Inwonersenquête, gemeente Utrecht.

Minima-effectrapportage (MER)

Aanvullend op deze cijfers geeft de MER inzicht over hoe verschillende huishoudtypes op papier kunnen rondkomen en meedoen voor verschillende inkomensniveaus. Deze inzichten nemen we mee in het vaststellen van ons beleid. Het is daarbij goed om te realiseren dat de MER een papieren werkelijkheid is. Er wordt in de MER verondersteld dat iedereen zeer goed met geld kan omgaan, geen grote persoonlijke onvermijdbare kosten heeft (bijvoorbeeld hoge huur of afbetalingen) en gebruik maakt van alle regelingen die beschikbaar zijn voor dat specifieke huishoudtype. Daarnaast zegt de MER alleen wat over kunnen rondkomen en meedoen. Bij het opstellen van beleid houden we ook rekening met andere afwegingen, bijvoorbeeld het doorbreken van intergenerationele armoede. In de verdeling van de beschikbare middelen en inzet willen we inzetten op kinderen en jongeren. De afgelopen jaren zien we dat inwoners met een laag inkomen en (oudere) kinderen moeilijk- of niet kunnen rondkomen. We houden daarbij ook oog op wat de effecten van deze inzet op andere doelgroepen is.[4]

Schuldenproblematiek

De afgelopen jaren hebben we een veel beter inzicht gekregen in de aard en omvang van de schuldenproblematiek. We weten nu dat er circa 12.000 Utrechtse huishoudens kampen met problematische schulden. Dankzij data van het CBS en Geldfit.nl weten we tot op postcodegebied (4-cijferig) waar de problematiek met name speelt. De gevolgen van schulden zijn ingrijpend. Er is veel schaamte en taboe rondom schulden en slechts een gedeelte krijgt professionele hulp. In 2022 waren dat circa 2.700 huishoudens. Gemiddeld zit er 5 jaar tussen de eerste betalingsachterstand en schuldhulpverlening. De mediaan van de schuldenlast bij de start van een schuldhulptraject in Utrecht is € 21.300.

Met de actieagenda Utrechters schuldenvrij hebben we mooie stappen gezet. Die beweging willen we voortzetten. Want nog steeds hebben veel huishoudens in Utrecht te maken met problematische schulden; met alle gevolgen van dien.

4. Motie 301 Ongelijk investeren is kijken naar de laagste inkomensgroepen 21-9-2023

Kerncijfers Utrechters met schulden	2019	2020	2021	2022
Aantal unieke huishoudens waarmee een driegesprek is gevoerd*	1.506	1.424	1.406	1.084
Aantal huishoudens benaderd voor vroegsignalering	300	1.200	12.100	14.579
Aantal huishoudens met professionele schuldhulp**	2.500	2.400	2.500	2.732
Aantal gestarte schuldregelingen	550	520	664	654
% huishoudens dat aangeeft nu of in afgelopen 12 maanden problematische schulden te hebben gehad (betalingsachterstand woonlasten, schuld bij postorder, webwinkel e.d.)	7	-	5	-
% huishoudens met geregistreerde problematische schulden***	7,0	6,7	6,3	-

Extra toelichting[5]

Bovenstaande beeld en cijfers benadrukken de noodzaak van de ambities in deze nota. De volgende pagina's beschrijven het mensbeeld en de leidende principes die ten grondslag liggen aan ons beleid en vervolgens de ambitie en doelstellingen in deze nota.

5. In 2020 en 2022 is geen gemeentelijke Inwonersenquête afgenomen. Deze enquête houden we elke twee jaar. In 2024 zijn nieuwe cijfers beschikbaar. * Gesprekken met de inwoner (klant), het buurtteam en een medewerker van Werk & Inkomen, waarbij afspraken worden gemaakt voor ondersteuning. ** Huishoudens die hulp krijgen als gevolg van de Toeslagenaffaire zijn buiten beschouwing gelaten, omdat hiervoor een specifiek programma is. *** Cijfers over 2022 zijn door het CBS nog niet gepubliceerd. Bron: gemeente Utrecht; Inwonersenquête, gemeente Utrecht; CBS

2. Mensbeeld en leidende principes

In deze paragraaf worden de ambities en doelstellingen voor het beleid uiteengezet. Daarmee maken we duidelijk wat we willen bereiken voor financieel kwetsbare Utrechters. We starten deze paragraaf door expliciet te maken vanuit welk mensbeeld we werken en een uitleg te geven van de leidende principes die we hanteren. De nota werk en re-integratie gaat uit van hetzelfde mensbeeld en leidende principes. Daarna gaan we in op de doelstellingen van deze nota. Daarna gaan we in op de doelstellingen van deze nota en bespreken we welke keuzes wij maken om deze doelstellingen te realiseren. Het beeld hiernaast geeft een overzicht en de samenhang tussen het mensbeeld, de leidende principes en doelstellingen.

Mensbeeld

Een mensbeeld bestaat uit aannames over wat mensen willen en kunnen en hoe zij zich gedragen. De Participatiewet gaat uit van een mensbeeld waarbij inwoners zelfredzaam zijn, weten wat hun rechten en plichten zijn, in staat zijn om een goede afweging te maken en besluiten te nemen. Een fout of overtreding van deze regels is (onbewust) zo gemaakt. In de Participatiewet ligt de nadruk op rechtmatigheid, waarbij overtredingen al snel met boetes en verlagingen van de uitkering moeten worden bestraft. De Participatiewet heeft een sterke focus op betaald werk (met bijbehorende verplichtingen), een doel dat niet voor iedereen haalbaar is.

Dit mensbeeld staat ver af van waar wij in Utrecht voor staan. Het Rijk heeft inmiddels (ook) erkend dat de huidige wet niet werkt zoals zij dat graag willen. Het Rijk gaat daarom over tot een herziening van de Participatiewet waar een ander mensbeeld aan ten grondslag ligt. Een mensbeeld dat uitgaat van vertrouwen en oog heeft voor de menselijke maat. Dit juichen we toe, maar zolang deze nieuwe wet er niet ligt, zoeken we de randen van de huidige wet op.

Voor inwoners is het namelijk lang niet altijd duidelijk waar zij wel en geen recht op hebben, welke ondersteuning beschikbaar is of welke voorwaarden er voor een bepaalde regeling gelden. De stap zetten om hulp te vragen is niet zo makkelijk als het lijkt. Een laag inkomen en/of het niet hebben van werk of dagbesteding leidt daarnaast tot stress, wat invloed heeft op iemands vermogen om keuzes te maken, stappen te zetten en om te gaan met tegenslagen.[1]

Wij geloven dat we in ons lokale beleid een verschil kunnen maken voor onze inwoners. In Utrecht gaan we al langer uit van een mensbeeld waarin vertrouwen en de inwoner centraal staat. We gaan door op deze ingeslagen weg met ons beleid in het sociaal domein.
We weten dat niet iedereen het op eigen kracht kan, ook niet als een inwoner weet welke regelingen er zijn en waar je hulp kan vragen. We zijn ervan overtuigd dat de meeste mensen graag mee willen doen en het liefst in hun eigen inkomen voorzien. We gaan uit van

1 https://www.wrr.nl/publicaties/rapporten/2017/04/24/weten-is-nog-geen-doen

Alle Utrechters kunnen rondkomen, meedoen en zijn schuldenvrij

Alle Utrechters krijgen waar ze recht op hebben

Alle Utrechters ontvangen tijdig passende hulp bij rondkomen of het oplossen van problematische schulden

Alle Utrechtse gezinnen met minderjarige kinderen hebben voldoende financiële middelen en mogelijkheden om mee te doen

Doelstellingen

We zetten in op grond-oorzaken

Ongelijk investeren voor gelijke kansen

Onze regels en processen zijn eenvoudig

We werken stress-sensitief

Ons beleid en onze dienst-verlening zijn inclusief

Leidende principes

Mensbeeld

Zo kijken we naar de mensen waar ons beleid over gaat. Belangrijke begrippen daarbij zijn:

- Wij houden rekening met het doen- en denkvermogen van mensen.
- We gaan uit van vertrouwen.

De nota werk en re-integratie gaat uit van hetzelfde mensbeeld en leidende principes.

vertrouwen in onze inwoners en hebben oog voor de stress die inwoners ervaren wanneer hun bestaanszekerheid in het geding is. We zijn ons bewust van het denk- en doenvermogen van de inwoner, en de verschillen die er op dit vlak bestaan tussen inwoners, en we bieden stress-sensitieve en integrale dienstverlening. We zien (inkomens) ondersteuning als een recht. We bieden inwoners de helpende hand om in beweging te komen, zich te ontwikkelen en (weer) mee te doen. In de leidende principes, die centraal staan bij het opstellen en uitvoeren van ons beleid, laten we zien waar we voor staan. Het is onze ambitie om deze principes zichtbaar te maken in ons beleid en onze uitvoering.

Leidende principes

Leidende principes zijn vuistregels die richting geven aan beleid. Het zijn waarden die richting geven aan de besluitvorming en helpen bij het dagelijks handelen. We hebben vijf leidende principes. De eerste twee hebben betrekking op fundamentele keuzes en worden in alle nota's in het sociale domein opgenomen. De andere leidende principes geven meer richting aan de dienstverlening die door WenI wordt uitgevoerd.

We zetten in op grondoorzaken

We zetten zoveel mogelijk in op grondoorzaken, in plaats van de gevolgen van problemen. Met dit leidende principe leggen we de focus nog meer op blijvende en effectieve oplossingen voor problematiek. Het ontbreken van bestaanszekerheid is een grondoorzaak voor veel andere problematiek. Daarom is het inzetten op bestaanszekerheid belangrijk voor het oplossen van de problemen die inwoners ervaren in het sociaal domein. Belangrijke grondoorzaken voor het ontbreken van (financiële) bestaanszekerheid bij Utrechters zijn een te laag sociaal minimum en een te complex sociaal stelsel. We hebben niet op alles invloed, maar met ons armoede en re-integratiebeleid leveren wij een belangrijke bijdrage aan het verbeteren van de bestaanszekerheid van Utrechters. De complexiteit van ons systeem en daarmee het niet-gebruik van regelingen zien we als een belangrijke oorzaak voor het niet kunnen rondkomen. Daarom zetten we in op eenvoud. Daarnaast willen we de cirkel doorbreken van kinderen en jongeren die opgroeien in armoede. Vanuit de nota werk en re-integratie richten we ons op de onderliggende redenen van het niet hebben van betaald werk, zoals gezondheid of het ontbreken van basisvaardigheden. Hierdoor kunnen meer mensen de stap naar duurzaam betaald werk zetten en hun financiële bestaanszekerheid verbeteren.

Ongelijk investeren voor gelijke kansen

We willen gelijke kansen bieden aan alle Utrechters en vooral aan hen die dat het meest nodig hebben. Met het initiatiefvoorstel van 10 maart 2022 heeft de raad ons de opdracht gegeven het principe van ongelijk investeren voor gelijke kansen toe te passen op alle beleidsterreinen. Ongelijk investeren voor gelijke kansen betekent dat we, in situaties waar sprake is ongelijke kansen of uitgangsposities van Utrechters waardoor ze zich niet kunnen ontwikkelen tot wie ze kunnen en willen zijn, we de gemeentelijke investeringen ongelijk verdelen. Dit kan gaan om gemeentelijke financiële middelen, ruimtelijke spreiding in de stad maar ook tijd en aandacht. In de nota's Financiële bestaanszekerheid en Werk en re-integratie kiezen we voor specifieke doelgroepen, waar we extra focus en aandacht aan gaan besteden. Dit doen we omdat we denken voor deze (kleinere) groep grote impact te kunnen maken. Dat betekent ook dat we dit niet voor iedereen doen en dus niet voor

iedereen dezelfde investeringen doen. En dat wringt, want iedereen in onze doelgroep verdient een extra investering.

Onze regels en processen zijn eenvoudig

De Commissie Sociaal Minimum beschrijft in haar rapport ‘Een zeker bestaan’ dat een stelsel voorspelbaar moet zijn. Regels moeten eenduidig, begrijpelijk en kenbaar zijn. Dit geldt niet alleen voor de landelijke wet- en regelgeving. Ook de veelvoud aan verschillende regelingen bij Werk en Inkomen en de beschikbare fondsen in Utrecht, elk met eigen aanvraagproces en bewijslast, zorgt voor complexiteit. Eenvoud is daarom een leidend principe van deze nota’s. De complexiteit van ons aanbod en onze procedures is een belangrijke reden waarom inwoners niet krijgen waar ze recht op hebben of wat het meest passend is. Eenvoud voor de inwoner wordt een belangrijke voorwaarde voor het inrichten van onze regelingen en procedures. Dat betekent (onder andere) concreet dat we geen nieuwe regelingen introduceren, maar aansluiten op bestaande regelingen. Waar mogelijk combineren we regelingen.

We werken stress-sensitief

Leven in armoede of het niet hebben van betaald werk brengt veel onzekerheid met zich mee en kan leiden tot stress. Wetenschappelijk onderzoek laat zien dat aanhoudende stress stevig doorwerkt in het functioneren van mensen. We gaan gemiddeld genomen meer bij de dag leven, hebben meer moeite om in actie te komen en zijn minder goed in staat om onze verlangens en emoties te reguleren. Hierdoor is het maken van logische keuzes lastig. Ook het organiseren en plannen van taken en het kunnen overzien van gevolgen van keuzes wordt bemoeilijkt. Tegelijkertijd weten we juist dat inwoners die recht hebben op onze regelingen veel te maken krijgen met formulieren, deadlines en brieven. Dit vergroot de stress.

Binnen Werk en Inkomen hebben we veel aandacht voor het belang van stress-sensitief werken. Tegelijkertijd beseffen we dat we er nog niet zijn. Daarom is één van de leidende principes van de nota’s van Werk en Inkomen stress-sensitief werken. We kunnen niet alle stress wegnemen en voorkomen. We verwachten immers ook van onze inwoners dat zij zich inspannen om in hun eigen inkomen te voorzien. Dit kan natuurlijk stress opleveren. Wanneer iemand het niet op eigen kracht kan, bieden wij ondersteuning. Ons beleid en dienstverlening richten we zo in, dat we stress verminderen waar mogelijk, en niet onnodig stress toevoegen. Dat betekent concreet dat onze inwoners zich in onze dienstverlening gehoord en gezien voelen, zij weten wat ze van ons kunnen verwachten en wat wij van hen verwachten. Er wordt geldrust gecreëerd en idealiter heeft de inwoner zelf regie over het persoonlijke traject naar duurzame zelfredzaamheid via werk en participatie.

Ons beleid en onze dienstverlening zijn inclusief

Iedereen in Utrecht moet zichzelf kunnen zijn en kunnen participeren op een veilige en vrije manier. We streven naar gelijke behandeling in gelijke gevallen voor iedereen en gelijke kansen voor al onze inwoners. Iedere Utrechter die recht heeft op hulp bij geldzaken of het vinden van werk moet zich gehoord, gezien en veilig voelen in het contact met Werk en Inkomen, ongeacht achtergrond. Juist voor een groep die extra kwetsbaar is, is aandacht voor toegankelijke hulp en dienstverlening extra belangrijk. Dit vraagt van onze professionals om bewust te zijn van onze eigen positie, privileges, vooroordelen en aannames.

3. Ambitie en doelstellingen

Ambitie

Het armoede- en schuldenbeleid draag bij aan een gezond, stedelijk leven voor iedereen in Utrecht. Daarbij hebben we de volgende ambitie:

> Alle Utrechters kunnen rondkomen, meedoen en zijn schuldenvrij.
>
> Iedere Utrechter heeft recht op een menswaardig bestaan en daarmee recht op hulp bij rondkomen en het oplossen van financiële problemen. Alle Utrechters maken gebruik van de beschikbare financiële regelingen, krijgen op tijd financiële hulp en er is aandacht voor nazorg na schuldhulpverlening.

In de programmabegroting is het armoede- en schuldenbeleid te vinden in het programma werk, toekomstbestendige economie en bestaanszekerheid onder de doelstelling inkomenszekerheid. De ambitie van deze nota sluit een op een aan op de ambitie binnen deze programmadoelstelling: Utrechters kunnen rondkomen, meedoen en zijn schulden(zorg)vrij.

Deze ambitie is in deze nota uitgewerkt in drie doelen en aanvullende subdoelen. De keuze voor deze doelen wordt hieronder onderbouwd. Hoe we deze doelstellingen gaan realiseren wordt uitgewerkt in een uitvoeringsprogramma.

Doelen en subdoelen

1. Alle Utrechters krijgen waar ze recht op hebben.
    a. Inwoners ervaren geen drempel bij het aanvragen van hulp of regelingen bij Werk en Inkomen, het aanvragen van regelingen is eenvoudig en de dienstverlening van Werk en Inkomen is klantgericht en stress-sensitief.
    b. We bereiken alle Utrechters die niet kunnen rondkomen of financiële problemen hebben.
    c. We bereiken alle jongeren die niet kunnen rondkomen of financiële problemen hebben en bieden passende ondersteuning.
2. Alle Utrechters ontvangen tijdig passende hulp bij rondkomen of het oplossen van problematische schulden.
    a. De successen van de Actieagenda Utrechters Schuldenvrij zijn geborgd.
    b. Het aanbod aan nazorg bij schuldhulpverlening is toereikend en het bestaande aanbod bij schuldhulpverlening en partners wordt benut door inwoners.
    c. Het formele en informele aanbod van hulp en voorzieningen gericht op financiën sluit op elkaar aan, zodat Utrechters tijdig de best passende ondersteuning krijgen.

3. Alle Utrechtse gezinnen met minderjarige kinderen hebben voldoende financiële middelen en mogelijkheden om mee te doen.
    a. Het aanbod op de U-pas sluit aan op de behoefte van gezinnen met kinderen.
    b. Alle kinderen in Utrecht hebben voldoende mogelijkheden om te sporten en mee te doen.

Zoals eerder beschreven zijn de beschikbare financiële middelen voor deze ambitie en doelstellingen voor de komende jaren beperkt en deels onzeker. We realiseren ons dat de ambities en doelstellingen zoals geformuleerd niet allemaal haalbaar zijn binnen vier jaar. Dit is wel de stip op de horizon waar we naartoe werken en waar onze inwoners recht op hebben. Want hoe langer financiële stress duurt, hoe groter de problemen worden. Dit vraagt ook om scherpe keuzes. De afgelopen jaren is de armoedebegroting steeds verder gegroeid en zijn er meer middelen beschikbaar gekomen. We hebben steeds meer mensen bereikt met onze armoederegelingen. We zijn genoodzaakt om keuzes te maken tussen groepen mensen die een laag inkomen hebben.

De leidende principes bepalen in sterke mate waar we op inzetten. De armoedemonitor, de Minima-effectrapportage (MER), het onderzoeksrapport scheidslijnen in de stad en buurten in cijfers helpen ons om deze keuzes te maken. Maar cijfers zeggen niet alles. De input van organisaties, partners en inwoners uit de stad is van essentieel belang in het maken van keuzes. Dit hoofdstuk beschrijft welke keuzes gemaakt zijn om deze ambitie te realiseren. Het hoofdstuk start met een beschrijving op welke groepen en thema's we gaan inzetten en waarom we dat doen. Dan volgt een uitwerking over hetgeen we gaan doen om de doelstellingen te realiseren en ten slotte volgt een beschrijving van waar we mee stoppen of op gaan besparen. Bijlage 2 geeft een overzicht van alle regelingen en hulpverlening die er op dit moment is voor mensen met weinig geld of problematische schulden. Bijlage 3 beschrijft welke beleidsopties zijn afgevallen.[1] In bijlage 4 lichten we een aantal veelgebruikte begrippen toe.

Gezinnen met kinderen en jongeren

Als we inzetten op grondoorzaken dan moeten we het (intergenerationele) patroon van bestaansonzekerheid en sociale problemen in gezinnen doorbreken. Jongeren die onvoldoende kennis, vaardigheden en een financieel vangnet meekrijgen van thuis, hebben een grotere kans om zelf in de toekomst schulden te krijgen. Dit vraagt investeren in kinderen en jongeren én zorgen dat ouders zich kunnen richten op de opvoeding en de ontwikkeling van hun kinderen. Stress door bestaansonzekerheid belemmert dit en is daarnaast vaak aanleiding voor gezinnen om een beroep te doen op jeugdhulp. Ook is er een groter risico op onveilige situaties voor kinderen in deze gezinnen. Hier ligt ook een sterke relatie met het programma Kansrijke start, de nota Jeugd en de landelijke hervormingsagenda Jeugd. Met het realiseren van bestaanszekerheid in gezinnen, voorkomen we problematiek en een beroep op onze jeugdhulp. We kiezen vanwege deze redenen voor gezinnen met kinderen en jongeren.

Investeren in het bereiken van inwoners met een laag inkomen

Met het investeren in bestaanszekerheid zetten we in het op aanpakken van grondoorzaken van kansenongelijkheid. Zoals de Utrechtse Rekenkamer beschrijft in haar rapport 'Pleisters plakken' (hierna rekenkamerrapport) hebben we in Utrecht een ruimhartig armoedebeleid. Ook de Minima-effectrapportage laat zien dat een groot deel van de huishoudens in Utrecht

1. Naar aanleiding van aanbeveling 1 van het rekenkamerrapport Pleisters plakken.

op papier moeten kunnen rondkomen wanneer zij gebruiken maken van alle beschikbare regelingen. We zien echter ook dat niet iedereen gebruik maakt van de regelingen waar men recht op heeft. In dat geval komt het kunnen rondkomen en meedoen (nog) verder onder druk te staan. Huishoudens raken in de knel. We zetten daarom in op het vergroten van het bereik van onze inwoners.

We investeren in het schuldenvrij maken en blijven van Utrechters

De gevolgen van problematisch schulden voor mensen zijn enorm. Mensen ervaren chronische stress met alle gevolgen van dien. Met de Actieagenda Utrechters Schuldenvrij is er een goede start gemaakt met de ambitie 'Alle Utrechters, kunnen rondkomen, meedoen en zijn schuldenzorgvrij'. Met de Actieagenda is een trendbreuk in de schuldenaanpak gerealiseerd. In 4 jaar tijd is de gemiddelde schuldenlast gehalveerd, het aantal schuldenbewinden met 30% gedaald en het aantal schuldregelingen bij de afdeling schuldhulpverlening meer dan verdubbeld. De doorlooptijd tussen het eerste intakegesprek en de start van een schuldregeling is in 2 jaar tijd meer dan gehalveerd. Dit zijn goede resultaten waar we verder op willen doorbouwen.

Samen met lokale en landelijke partners hebben we ruim 40 nieuwe maatregelen en werkwijzen ontwikkeld en geïmplementeerd. We toonden daarbij lef en liepen landelijk voorop. Mooie voorbeelden zijn het Huishoudboekje, de inzet van ervaringsdeskundigen, de verkorte schuldsanering, de rondkomengesprekken, de dienstverlening aan ondernemers en de verkorte registratie bij de BKR.[2] De actieagenda Utrechters schuldenvrij is afgerond per 2023, maar de schuldenaanpak is nooit 'af', er is nog een wereld te winnen met vernieuwing en verbetering van zowel beleid als uitvoering. We gaan daarom door met het verbeteren van onze schuldenaanpak. Daarbij ligt de nadruk op veel eerder erbij en duurzaam uit de schulden blijven.

De doelstellingen in deze nota zijn gericht op bovenstaande thema's en dragen bij aan de ambitie 'Alle Utrechters kunnen rondkomen, meedoen en zijn schulden(zorg)vrij':

1. Alle Utrechters krijgen waar ze recht op hebben.
2. Alle Utrechters ontvangen tijdig passende hulp bij rondkomen of het oplossen van problematische schulden.
3. Alle Utrechtse gezinnen met minderjarige kinderen hebben voldoende financiële middelen en mogelijkheden om mee te doen.

Doel 1: Alle Utrechters krijgen waar ze recht op hebben

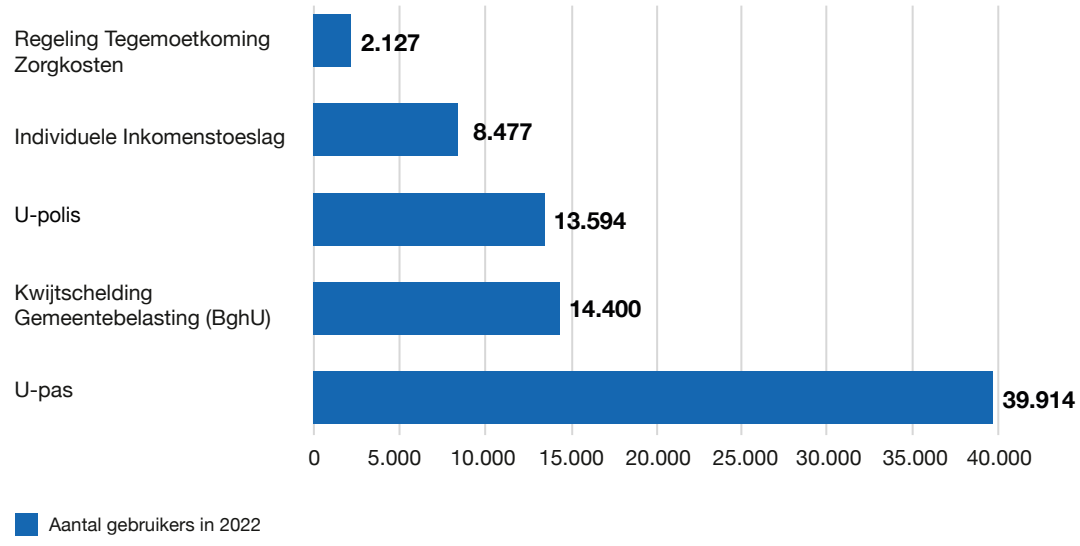
Mensen met een inkomen rond het sociaal minimum lopen vast in de veelheid en complexiteit van het stelsel van inkomensregelingen. Dit geldt voor de landelijke regelingen, maar ook op lokaal niveau zijn er nog talloze aanvullende (gemeentelijke) regelingen en voorzieningen. Het is voor inwoners en professionals moeilijk om overzicht te hebben op al het aanbod en te weten waar iemand recht op heeft. Met als gevolg dat veel Utrechters niet krijgen waar ze recht op hebben. We willen deze drempels verlagen. Dit probleem is niet eenvoudig op te lossen. Waar we wel direct invloed op hebben zijn de eigen armoederegelingen van de gemeente. We hebben op dit moment 6 armoederegelingen.[3]

2. De eindrapportage van de Actieagenda Utrechters Schuldenvrij geeft een uitgebreide beschrijven van de resultaten van dit programma. Raadsbrief Eindrapportage Actieagenda Utrechters Schuldenvrij Utrecht - iBabs RIS (bestuurlijkeinformatie.nl)'
3. U-Pas, U-Polis, Individuele Inkomstentoeslag, Bijzondere Bijstand, Regeling Tegemoetkoming Zorgkosten, Kwijtschelding BGHU.

In de armoedemonitor is gedetailleerde informatie beschikbaar over het bereik van onze regelingen.[4] We zien dat het bereik van regelingen onder bijstandsgerechtigden groot is. Dit komt met name omdat we de meeste regelingen automatisch toekennen en we deze inwoners in beeld hebben. Voor inwoners met een inkomen tussen de 100% en 125% van het sociaal minimum is dit niet mogelijk. Zij moeten weten waar ze recht op hebben en de regeling zelf aanvragen. We weten dat we bepaalde groepen mensen niet goed bereiken. In de armoedemonitor wordt het bereik verder toegelicht.[5]

Gebruik armoederegelingen in 2022

4. Armoedemonitor | gemeente Utrecht
5. Armoedemonitor | gemeente Utrecht (hoofdstuk 5)

220
MONTAGNE

Het rekenkamerrapport beschrijft verschillende redenen waarom mensen geen gebruik maken van onze regelingen. De regeling is bijvoorbeeld voor mensen niet bekend, het is onduidelijk wat het voordeel is of de regeling sluit onvoldoende aan op de behoefte van de inwoner. Een andere reden voor het niet aanvragen is dat het aanvraagproces te complex is. Zeker voor mensen die te maken hebben met problemen op verschillende levensgebieden. We sluiten daardoor onbedoeld groepen uit. Ten slotte zorgen schaamte en eerdere (negatieve) ervaringen met de overheid voor een drempel om contact met ons te zoeken. Doelstelling 3 richt zich op het verbeteren van het aanbod van onze regelingen. De volgende subdoelstelling richten zich op het vergroten van het bereik van onze regelingen:

a. Inwoners ervaren geen drempel bij het aanvragen van hulp of regelingen bij Werk en Inkomen, het aanvragen van regelingen is eenvoudig en de dienstverlening van Werk en Inkomen is klantgericht en stress-sensitief.

Eenvoud

De voorwaarden en regels van onze regelingen worden zoveel mogelijk vereenvoudigd en geüniformeerd. Dit geldt in ieder geval voor de Individuele inkomenstoeslag en de bijzondere bijstand. Voor deze regelingen gaan we toewerken naar het opvragen van zo min mogelijk bewijslast en kijken we of we de U-pas als bewijs voor laag inkomen kunnen inzetten. In het coalitieakkoord hebben we aangegeven dat we de bijzondere bijstand toegankelijker willen maken. Dit betekent voor de individuele inkomenstoeslag dat de voorwaarde van drie jaar een laag inkomen wordt verkort naar een jaar en dat de inkomensgrens wordt opgehoogd naar 125% van het wettelijke sociaal minimum, gelijk met de U-pas. Dit betekent ook dat de doelgroep van de individuele inkomenstoeslag groter wordt. Wat dit betekent voor de bijzondere bijstand wordt nader uitgewerkt in een uitvoeringsprogramma. Hiermee maken we het aanvragen van regelingen eenvoudiger, waardoor meer mensen gebruik gaan maken en het bereik groter wordt. Eenvoud betekent ook dat er geen nieuwe regelingen meer bijkomen en waar mogelijk regelingen worden afgeschaft en ondergebracht in bestaande regelingen.

Armoedeval [6]

De MER laat ons zien dat de inzet van de U-pas leidt tot een armoedeval voor een aantal huishoudtypen. Het is voor ons echter geen optie om te stoppen met de U-pas, omdat dit een veelgebruikte pas is die inwoners makkelijk kunnen inzetten. Daarnaast kiezen we voor eenvoud. Dat betekent dat we niet kiezen voor het gebruik van verschillende inkomensgrenzen binnen eenzelfde regeling (‘glijdende schalen’) of het flexibel toepassen van onze inkomensregelingen, waarmee een armoedeval wordt verzacht. Glijdende schalen en het opnemen van uitzonderingen maken de aanvraag en toekenning ingewikkelder. Op het moment dat iemand de stap naar betaald werk maakt, heeft dit gevolgen voor het inkomen en kan er sprake zijn van een armoedeval. We zien in de MER dat dit echter maar in een paar gevallen gebeurt en dan ook bij hele specifieke inkomensstijgingen. Als een inwoner een wat grotere inkomensstijging heeft, is er geen sprake meer van een armoedeval. Soms houdt de onduidelijkheid die inkomensstijging tot gevolg heeft inwoners tegen om die stap te zetten. In de nota werk en re-integratie staat wat we doen om deze belemmeringen weg te nemen. Dit doen we door in te zetten op duidelijke informatie, nazorg en een stabiel inkomen bij deeltijdwerk en wisselende inkomsten.

6. Motie 300 Voorkom armoedeval 21-9-2023 en Motie 383 Stop de armoedeval 9-11-2023

Virtueel Inkomstenloket

Wanneer de voorwaarden en regels meer uniform en eenvoudiger zijn, wordt het ook makkelijker om het Virtueel Inkomstenloket te realiseren. We gaan toewerken naar een digitaal loket waar inwoners in ieder geval Utrechtse regelingen kunnen aanvragen. Daarnaast blijven we inzetten op de ontwikkeling van een landelijk inkomensloket zodat uiteindelijk alle toeslagen en regelingen via dat loket toegankelijk zijn.

Dienstverlening Werk en Inkomen

We weten dat onze procedures als ingewikkeld en stressvol worden ervaren. Het beschreven mensbeeld, de leidende principes zijn richtinggevend voor de dagelijkse uitvoering van ons werk. We hebben de afgelopen jaren al mooie stappen gezet. We weten ook dat verandering tijd kost, continue aandacht vraagt en niet altijd in één keer goed gaat. We zijn een lerende organisatie. We investeren in de professionaliteit en ontwikkeling van onze medewerkers en de verbetering van onze processen. In de doorontwikkeling van onze dienstverlening leggen we de focus op drie belangrijke elementen die nu ook al centraal staan in onze manier van werken:

- Klantgerichter werken; we zetten de inwoner centraal in onze manier van werken, zodat we onze inwoners nog beter kunnen helpen
- Stress-sensitiever werken: al onze dienstverlening wordt laagdrempelig en gebruiksvriendelijk en voorkomt onnodige stress
- Integraler werken: we richten de organisatie zo in, dat we effectief kunnen samenwerken aan de vragen van onze inwoners

We gaan ons de komende jaren specifiek richten op de dienstverlening rond het aanvragen van een uitkering en bijzondere bijstand. Naast het verbeteren van het aanvraagproces willen we ook de termijn waarop mensen moeten wachten op een besluit verkorten. We hebben daarnaast speciale aandacht voor no-show en uitval bij schuldhulpverlening en voor de dienstverlening aan jongeren. We monitoren de ervaringen van onze inwoners met onze dienstverlening en de dienstverlening van onze partners. Dit levert ons belangrijke inzichten op om onze dienstverlening steeds verder te verbeteren.

b. We bereiken alle Utrechters die niet kunnen rondkomen of financiële problemen hebben.

Communicatie en contact maken

Nog te veel mensen zijn niet bekend met onze regelingen en de hulp van partijen in de stad. We gaan door met de communicatieaanpak ‘Weet jij waar je recht op hebt’.[7] Daarnaast proberen we ook de momenten dat we met inwoners in contact komen beter te benutten. Dit doen we aan de ene kant door het rondkomengesprek uit te breiden en op meer momenten in te zetten. Maar ook doordat partners in de stad, zoals de sociale basis partijen, zorgprofessionals en buurtteams, beter weten waar mensen terecht kunnen voor hulp bij financiën. De nota Gezond030 beschrijft hoe er binnen de Utrechtse gezondheids-zorg nog meer aandacht komt voor het toeleiden van mensen naar passende ondersteuning bij financiën. We maken gebruik van het sleutelpersonennetwerk om de meest kwetsbare inwoners te bereiken. Hun ervaringskennis helpt om deze brug te slaan. Daarnaast willen we

7. Document Utrecht - Raadsbrief Dashboard Werk en Inkomen tweede kwartaal 2023 - iBabs RIS (bestuurlijkeinformatie.nl)

een laagdrempelige plek voor mensen om financieel advies te krijgen behouden, zoals nu de Geldzaak. Daarbij maken we ook gebruik van de kennis in en over wijken en buurten om specifieke groepen beter te bereiken. We werken hierin ook samen met de buurt-agenda's en partners in de wijk.

Vroeg- en laatsignalering van schulden [8]

Ook in onze aanpak van schulden willen we meer mensen, bij voorkeur eerder bereiken. Als gemeente hebben we een aanpak vroegsignalering. Op basis van signalen over betalingsachterstand sturen we onze inwoners een sms, e-mail of brief waarin we een hulpaanbod doen. Deze signalen ontvangen we van vaste lastenpartners. Naast het schriftelijke aanbod hebben we in twee wijken een aanpak, betaald vanuit POK-middelen, wanneer er een melding in het kader van vroegsignalering is gedaan. Het buurtteam gaat dan langs bij het desbetreffende adres om te kijken of de inwoner hulp nodig heeft. Dit kan ook hulp zijn op andere terreinen. Op dit moment onderzoekt het buurtteam samen met de Hogeschool Utrecht wat de resultaten zijn van deze aanpak. Van deze aanpak willen we graag leren. Met de uitkomsten gaan we aan de slag om onze bestaande vroeg- en laatsignalering verder te verbeteren. We kijken daarbij eerst naar het huidige proces en hoe we dat zo effectief mogelijk kunnen inzetten en verbeteren. Deze verbetering moet wel zoveel mogelijk plaatsvinden binnen de bestaande budgetten voor zowel Werk en Inkomen als onze partners zoals het buurtteam. Als er ontwikkelingen zijn onderzoeken we de mogelijkheid om andere vaste lasten partijen aan te sluiten op vroegsignalering.

In Overvecht wordt er sinds 2 jaar sociaal gerenoveerd. Samen met de woningcorporaties, zetten de buurtteams, DOCK en Werk en Inkomen zich in om de fysieke en sociale situatie van bewoners van renovatieflats te verbeteren, zowel op individueel als collectief niveau (leefbaarheid en sociale cohesie). Vaak is de mogelijke stijging van kosten na de renovatie een haakje om het gesprek te voeren over financiën. In deze 10-hoogflats worden bewonersverbinders ingezet, die een brug slaan tussen inwoners en instanties.

8. Motie 415 Schuldhulpverlening 9-11-2023

Extra inzet in Overvecht

Voor Overvecht is er extra budget beschikbaar voor preventie van armoede en schulden vanuit het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid. Het doel van dit onderdeel van het programma is het terugbrengen van het aantal Overvechters dat leeft in armoede of problematische schulden heeft. Daarbij ligt de focus op inwoners die niet- of moeilijk bereikt worden, in het bijzondere nieuwe statushouders en Nederlanders van Marokkaanse afkomst. In absolute aantallen is dit de grootste groep. Naast inzet op het verbeteren van de inkomenspositie wordt gewerkt aan het versterken van de taalvaardigheden en het netwerk (van met name vrouwen). Daarnaast wordt er ingezet op het vergroten van het perspectief van jeugdigen door extra inzet op maatjes voor kinderen in een armoedesituatie. De looptijd van dit programma is drie jaar van 2023 t/m 2025 en is onderdeel van het programma Samen voor Overvecht.

c. We bereiken alle jongeren die niet kunnen rondkomen of financiële problemen hebben en bieden passende ondersteuning.

Dichter bij de leefwereld van jongeren

Jongeren bereiken we nog niet goed genoeg. Zo zien we onder andere uit onderzoek dat betaalproblemen en problematische schulden toenemen en zien we dat het vinden van een woning steeds lastiger wordt. Schulden belemmeren jongeren in het bouwen aan een toekomst. Uit gesprekken met jongeren en organisaties in de stad komt naar voren dat onze dienstverlening niet aansluit op de leefwereld van jongeren. Wij gaan onderzoeken hoe we de dienstverlening van Werk en Inkomen dichterbij kunnen organiseren in de wijk en op de scholen. In Overvecht hebben het buurtteam en JoU al met elkaar onderzocht welke behoefte jongeren hebben aan ondersteuning in het traject ‘Duurzaam perspectief voor jongeren’. Jongeren willen dat er aanbod is in de omgeving van jongeren zelf, dat laagdrempelig bereikbaar en benaderbaar is. In Overvecht vragen zowel jongeren als professionals steeds vaker om een plek waar jongeren binnen kunnen lopen met al hun vragen. Met behulp van rijksmiddelen kunnen we daarom in Overvecht onderzoeken hoe wij jongeren beter kunnen bereiken. Dit doen we samen met het buurtteam, het Jongerenwerk, Focus/doorstroompunt RMC, 030Office en sleutelfiguren in de wijk. Bij succes gaan we deze aanpak uitrollen in andere wijken.

Om geldzorgen te voorkomen is het belangrijk dat jongeren weten hoe ze met geld omgaan, waar ze recht op hebben en terecht kunnen als ze er zelf niet uitkomen. Het inzetten op preventie is niet alleen een taak van Werk en Inkomen, jongeren komen in principe pas bij ons terecht als het zelf niet meer lukt. Daarom vinden wij het belangrijk dat er financiële educatie wordt gegeven op scholen, dat informatie makkelijk te vinden is en jongeren makkelijk ergens terecht kunnen met vragen. We werken hier nu al aan door de informatievoorziening voor studenten samen met de onderwijsinstellingen vorm te geven, spreekuren op het mbo te financieren en samen te werken met de Geldzaak en de Week van het Geld. Ook verstuurt de gemeente Utrecht aan jongeren die 18 jaar worden een verjaardagskaart en informeert daarmee wat ze moeten regelen. Deze initiatieven doen wij samen met anderen. Wij blijven de samenwerking voortzetten en gezamenlijk onderzoeken hoe we jongeren beter kunnen bereiken, bijvoorbeeld via sociale media, een digitaal loket of met een outreachende aanpak.

Extra aandacht voor zeer kwetsbare jongeren

We weten dat er in de stad verschillende groepen jongeren zijn die een zeer kwetsbare positie hebben. Vooral jongeren tussen de 18- en 21 jaar die uit de jeugdzorg komen hebben een financieel kwetsbare positie, alsmede dak- en thuisloze jongeren. Een deel van deze jongeren zitten ook in de bijstand. Wij willen juist deze jongeren extra aandacht geven als het gaat om bestaanszekerheid. We gaan daarom de systematiek van de jongeren-toeslag herzien en vereenvoudigen.

Doel 2: Alle Utrechters ontvangen tijdig passende hulp bij rondkomen of het oplossen van problematische schulden.

Door de inzet vanuit de Actieagenda Utrechters schuldenvrij is in 4 jaar tijd de gemiddelde schuldenlast bij aanvang van een schuldhulpverleningstraject gehalveerd. Dat is een ontzettend mooi resultaat. Toch zien we dat nog te veel mensen geen of niet de best passende hulpverlening ontvangen. In 2022 ontvingen 2.732 huishoudens professionele hulp, maar het totaal aantal huishoudens met problematische schulden in Utrecht is rond de 14.000 huishoudens. Het aantal inwoners met een geregistreerde schuldenlast is opgelopen van 7% naar 7,6% (2023).[9] Ook is er al meerdere jaren sprake van een wachtlijst voor schuldhulpverlening vanuit Stadsgeldbeheer. Ook binnen de schuldhulpverlening vanuit de gemeente zien we dat doorstroom vanuit budgetbeheer lastig is. Voor mensen die jaren te maken hebben gehad met de stress van financiële problemen is de stap om het weer zelf te doen groot. Het Huishoudboekje is hier een mooie (tussen) oplossing voor. Mensen worden op een laagdrempelige manier financieel ontzorgd. Met de halvering van het schuldsaneringstraject zien we daarnaast ook dat het belang voor goede nazorg nog actueler is. Zowel om terugval voor mensen te voorkomen, als voor het betaalbaar houden van onze schuldhulpverlening. Wanneer mensen het weer (grotendeels) zelf kunnen bespaart dit maatschappelijke kosten. Om te realiseren dat alle Utrechters passende hulp ontvangen wanneer dit nodig is zetten we in op de volgende subdoelstellingen:

a. De successen van de Actieagenda Utrechters Schuldenvrij zijn geborgd.

De afgelopen jaren hebben we met de ‘Actieagenda Utrecht Schuldenvrij’ mooie stappen gezet. De eindrapportage van de Actieagenda beschrijft welke activiteiten geborgd worden in de organisatie. In het coalitieakkoord zijn structurele middelen vrijgemaakt voor de voorzetting van de schuldenaanpak (1.2 miljoen). Een groot deel van deze middelen wordt ingezet voor formatie, zodat er genoeg capaciteit beschikbaar blijft voor het oplossen van schulden en de ondersteuning van praktische ondersteuners met ervaringskennis. De rest wordt ingezet voor de borging van verschillende activiteiten. Het convenant dat we met bewindvoerders hebben opgezet wordt verder doorontwikkeld. In het uitvoeringsprogramma wordt dit verder uitgewerkt.

9. Schuldenproblematiek in beeld (cbs.nl)

b. Het aanbod aan nazorg bij schuldhulpverlening is toereikend en het bestaande aanbod bij schuldhulpverlening en partners wordt beter benut door inwoners.

De komende periode gaan we inzetten op het verbeteren van onze nazorg van schuldhulpverlening. In 2023 is het schuldentraject verkort naar 18 maanden. We zijn blij dat inwoners sneller perspectief hebben om uit de schulden te komen en willen ze ook daarna ondersteunen. Deze nazorg werkt preventief, biedt financiële stabiliteit en helpt te voorkomen dat inwoners opnieuw in een problematische schuldensituatie belanden. Nazorg ondersteunt inwoners om weer zelf regie te hebben over hun eigen financiën. Daarom sluiten we in de nazorg ook zoveel mogelijk aan op de doelen die de inwoner zelf heeft gesteld aan het begin van het traject. Het buurtteam signaleert dat er ook een groep Utrechters is die langdurig in de armoede leeft en moeite heeft met alle administratie en organisatie die daarbij hoort. Voor deze mensen is er niet altijd geschikte ondersteuning. Schuldhulpverlening is niet de juiste hulp en bestaande vrijwillige ondersteuning is meestal tijdelijk. We gaan met partners onderzoeken hoe we voor deze groep langdurige ondersteuning kunnen bieden.

Voor inwoners is een schuldhulpverleningstraject soms overweldigend en ondoorzichtig. Door meer inzicht te geven in het verloop en welke partijen hierbij een rol spelen en hulp kunnen bieden, voorkomen we dat inwoners vroegtijdig afhaken. Daarbij is het belangrijk dat we betere afspraken maken met onze partners (zoals het buurtteam en de Geldzaak) over welke rol zij kunnen spelen tijdens een traject en in de nazorg. Hoeveel informatie een inwoner krijgt en welke hulpverlening daarop aanvullende wordt aangeboden hangt af van het doenvermogen van de inwoner. De nazorg wordt zoveel mogelijk geboden door de

(schuld)hulpverlener die de inwoner al kent. We willen niet dat de inwoner telkens aan een andere hulpverlener opnieuw moet vertellen wat zijn of haar valkuilen en doelen zijn.

Voor de formele, wettelijk verplichte schuldhulpverlening geldt dat de gemeente steviger de regie wil pakken en een efficiencyslag wil maken. Dat kan bijvoorbeeld door meer onderdelen van de schuldhulp centraal in eigen huis uit te gaan voeren, met 1 loket, 1 plan, 1 regisseur en zo weinig mogelijk overdrachtsmomenten.

c. Het formele en informele aanbod van hulp en voorzieningen gericht op financiën sluit op elkaar aan, zodat Utrechters tijdig de best passende ondersteuning krijgen.

Samenwerking met partijen

In Utrecht zijn veel organisaties, fondsen en initiatieven actief die inwoners met een laag inkomen ondersteunen. Zij kennen en bereiken inwoners en ondersteunen ze bij het vinden van passende hulp. Uit gesprekken met deze organisaties en het rapport van de Rekenkamer Utrecht[10] blijkt dat meer sturing op verbinding vanuit de gemeente zou helpen om de samenwerking tussen deze partijen te verbeteren. In beginsel is dit een verantwoordelijkheid van de partijen zelf, maar we zien ook de uitdaging van (kleine) partijen om op de hoogte te zijn van elkaars bestaan en dienstverlening. Als gemeente kunnen wij een bijdrage leveren in overleggen en het onderling doorverwijzen. Zo zorgen we er samen voor dat het aanbod in de stad beter op elkaar aansluit. De buurtteams, sociaal raadslieden, scholen en financieel vrijwilligers spelen hier een belangrijke rol. Hier is een sterke relatie met de ambities binnen de nota WMO 'Samen leven, samen zorgen' en de nota van uitgangspunten 'Met elkaar, voor elkaar'. Ook zien we dat er winst te behalen is in het uniformeren van de (aanvraag)processen voor fondsen en regelingen in de stad. Daarnaast willen we verkennen of partijen tegoeden voor gezinnen ook op de U-pas kunnen zetten. Organisaties gaan hier uiteindelijk zelf over, maar wij gaan ons inzetten om partijen te bewegen naar meer uniformiteit en daarmee eenvoud voor inwoners en professionals.

Subsidies

De Rekenkamer Utrecht heeft ons in het voornoemde rapport ook aanbevolen om het subsidiekader en de verantwoording van subsidies te verbeteren.[11] Deze aanbeveling nemen wij graag over, zodat we beter kunnen sturen op onze doelen en subsidies. Daarmee wordt het voor organisaties in de stad ook duidelijker. Voor aanbestedingen en het verstrekken van subsidies gaan we gebruik maken van het Keuzekompas. Het Keuzekompas helpt bij het kiezen van het meest passende instrument voor het contracteren, ofwel het aangaan van inkoop- of subsidierelaties, Open House of inbesteden in het sociaal domein.

10. Rekenkamerrapport: Pleisters plakken. Een onderzoek naar het bereik en de effectiviteit van de armoedeaanpak in de gemeente Utrecht. — NVRR (Aanbeveling 5).
11. Rekenkamerrapport: Pleisters plakken. Een onderzoek naar het bereik en de effectiviteit van de armoedeaanpak in de gemeente Utrecht. — NVRR (Aanbeveling 5).

Doel 3: Alle Utrechtse gezinnen met minderjarige kinderen hebben voldoende financiële middelen en mogelijkheden om mee te doen.

In deze beleidsnota hebben we, net als in het coalitieakkoord, in het bijzonder aandacht voor de positie van kinderen. Het opgroeien in armoede heeft grote impact op kinderen. Zo weten we dat kinderen in gezinnen met lage inkomens een minder goede gezondheid hebben en meer stress ervaren.[12] Ook weten we dat deze kinderen minder sporten en dat er thuis niet of niet altijd geld is voor nieuwe kleren, internet, iedere dag een warme maaltijd of een weekje vakantie. De afgelopen jaren zien we in de minima-effectrapportage dat met name gezinnen met oudere kinderen altijd in de rode cijfers staan. Vooral voor deze gezinnen is rondkomen dus een grote uitdaging. Dat concludeert ook de Commissie sociaal minimum.

De Commissie Sociaal Minimum beschrijft in haar rapport het volgende over kinderen: *"Tekorten zijn groter bij huishoudens met kinderen, en lopen verder op als er meer dan wel oudere kinderen zijn. Alle huishoudtypen met kinderen komen geld tekort voor noodzakelijke uitgaven, met uitzondering van het huishoudtype alleenstaande ouder met één kind. Twee dingen vallen op: Maandelijkse tekorten lopen op naarmate er* ***meer kinderen*** *in een huishouden zijn. Dit weerspiegelt dat de bedragen die ouders krijgen per kind ontoereikend zijn voor de minimaal noodzakelijke uitgaven voor kinderen. Maandelijkse tekorten lopen sterker op naarmate er meer* ***oudere kinderen (>12 jaar)*** *in een huishouden zijn. Dit weerspiegelt dat de minimaal noodzakelijke uitgaven voor kinderen sterk toenemen naarmate kinderen ouder worden, terwijl de bedragen per kind in de kinderbijslag en het kindgebonden budget beperkt meegroeien met leeftijd."*

In 2020 leeft 5,9% van de Utrechtse kinderen in een huishouden met een inkomen tot 101% van het wettelijk sociaal minimum (WSM). 12% van de Utrechtse kinderen leeft in een huishouden op de Utrechtse armoedegrens (125% van het WSM). Dit zijn in 2020 ongeveer 8.000 kinderen. 12,6% van de Utrechtse kinderen leeft in een huishouden op 130% van het WSM, dat zijn 8.600 kinderen. In Utrecht is het aandeel kinderen in huishoudens op de 101% WSM inkomensgrens groter dan landelijk (5,9% versus 5,2% landelijk), maar het verschil is de afgelopen jaren wel kleiner geworden.[13]

Uit bovengenoemde cijfers en gevolgen blijkt hoe belangrijk het is dat we (ongelijk) investeren in kinderen om de effecten van het opgroeien in armoede tegen te gaan. Geen enkel kind zou in armoede moeten opgroeien. Het doel van deze nota is realiseren wat eerder nog niet is gelukt, namelijk alle gezinnen met kinderen in de groene cijfers. Alle kinderen in Utrecht moeten kunnen meedoen en opgroeien in een gezin zonder geldzorgen.[14] Dat willen we gaan doen door in te zetten op de volgende doelstellingen:

12. Literatuuronderzoek: 'Stress bij kinderen: hoe houden we het gezond?' (ncj.nl)
13. Armoedemonitor | gemeente Utrecht
14. Op basis van de huishoudtypen in de MER.

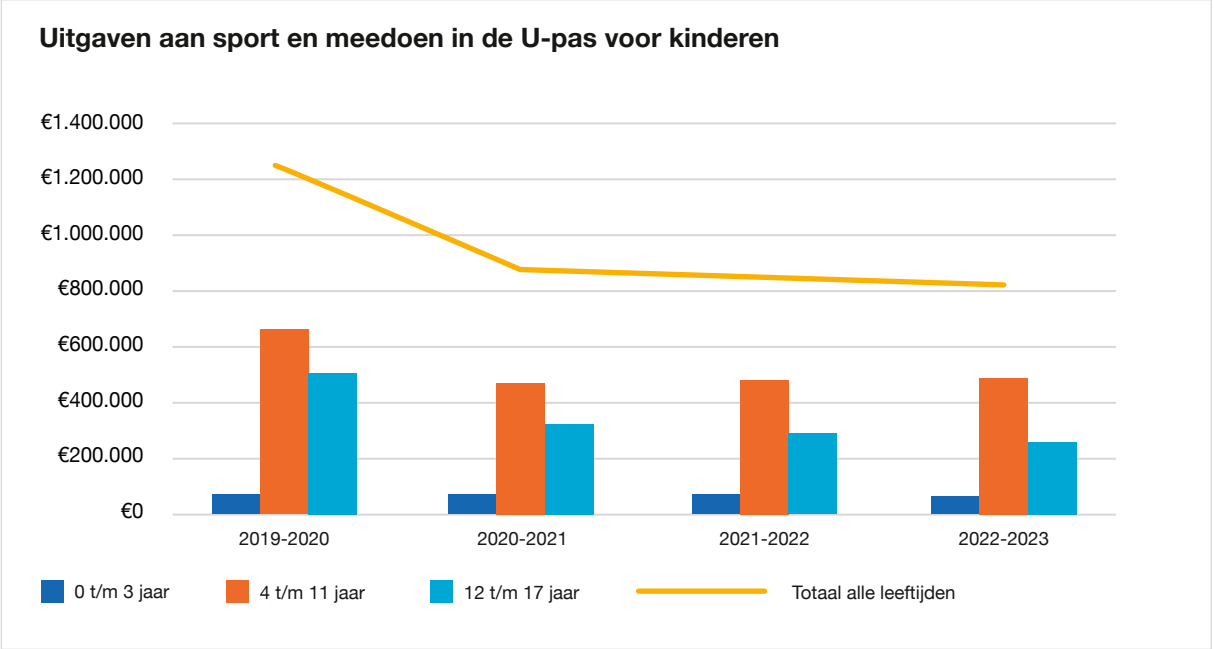
a. Het aanbod op de U-pas sluit aan op de behoefte van gezinnen met kinderen.

We zien een hogere besteding van de U-pas in de leeftijd van 4 t/m 17 jaar. Uit de Minima-effectrapportage blijkt dat gezinnen met oudere kinderen het financieel moeilijker hebben. We weten ook dat investeringen in de eerste levensjaren van een kind bepalend zijn voor de rest van zijn of haar leven. Voor jongere kinderen wordt minder U-pas budget uitgegeven, of het budget wordt gebruikt voor oudere broers of zussen. We willen daarom aanvullend aanbod op gaan nemen in de U-pas voor deze doelgroep en specifiek op zoek naar activiteiten die een ouder-kind interactie bevorderen. Dit bevordert de hechting en band met ouders en is vooral in de eerste levensjaren, belangrijk voor de ontwikkeling. Of ouders dit budget inzetten aan jongere kinderen of oudere kinderen blijft echter een vrije keuze door het gezinstegoed.

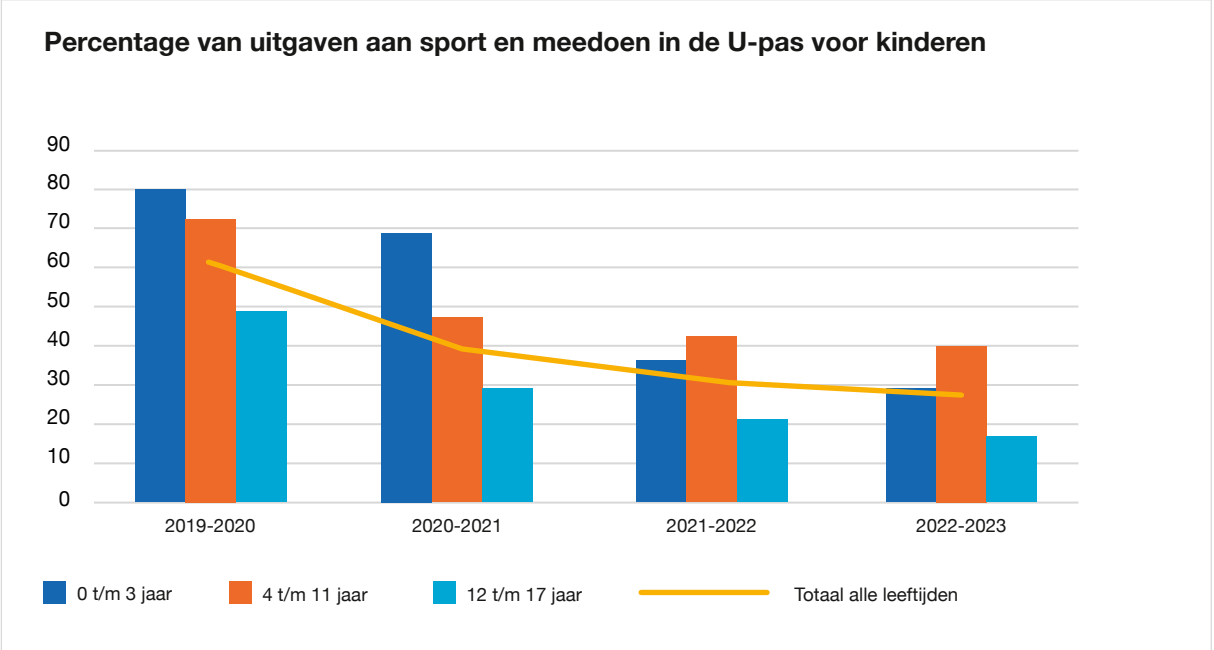
b. Alle kinderen in Utrecht hebben voldoende mogelijkheden om te sporten en mee te doen.

De afgelopen jaren is er veel ingezet op het beschikbaar maken van leermiddelen. Een groot gedeelte van het U-pastegoed wordt hieraan besteed. Ook zijn er verschillende subsidiepartners die hier een bijdrage aan leveren. Het kunnen volgen van onderwijs is belangrijk voor kinderen en we willen dat ze daartoe in staat worden gesteld. Deze bestaande aanpak gaan we daarom handhaven. Daarnaast zetten we in het onderwijs al in op beweegactiviteiten en gezondheid (gezonde schoollunches). Dit doen we vooral op scholen met veel kinderen uit gezinnen met een laag inkomen.

Meedoen in Utrecht gaat voornamelijk via de U-pas, deze geldt als voorliggende voorziening en geeft mogelijkheden voor sport, cultuur en andere activiteiten. Daarnaast is via fondsen ook een vangnet aanwezig. De afgelopen jaren zien we een dalende trend in het aandeel van het U-pastegoed dat door kinderen wordt besteed aan sport en cultuur (meedoen). De keuze wordt, vooral bij de oudere kinderen, meer gemaakt voor leermiddelen en fietsen. Tegelijkertijd zien we een groeiende druk op het vangnet. Daaruit blijkt dat er wel behoefte is aan sport en cultuur. Uit de cijfers blijkt ook dat het meedoen niet is gestegen de afgelopen jaren. Sport en cultuur is belangrijk voor de gezondheid van kinderen en draagt bij aan het kunnen meedoen met de omgeving. Daarom geven we een gerichte impuls aan sport en cultuur. We onderzoeken of we dat via het U-pasbudget doen of via een andere route. Deze keuze wordt uitgewerkt in het uitvoeringsprogramma. Daarbij willen we het zo eenvoudig mogelijk houden voor gezinnen.

Extra toelichting[15]

Extra toelichting[16]

15. Hierbij gaan we uit van de middelen die besteed worden onder de noemer: 'attractie, bibliotheek, bioscoop, cultuur, dagtocht, musea, sport en sportschool'.
16. Hierbij gaan we uit van de middelen die besteed worden onder de noemer: 'attractie, bibliotheek, bioscoop, cultuur, dagtocht, musea, sport en sportschool'.

Gevolgen van de keuzes die we maken

In deze nota maken we de keuze om meer budget in te zetten op gezinnen met kinderen en op het eenvoudiger maken van onze regelingen. Hiermee willen we de komende jaren het verschil maken. Concreet betekent dit meer budget voor de vereenvoudiging van de Individuele inkomenstoeslag. Alle Utrechters met inkomen tot 125% van het wettelijk sociaal minimum hebben straks recht op deze regeling. De doelgroep wordt daarmee fors groter (23.00 huishoudens) ten opzichte van alle huishoudens met drie jaar lang een inkomen onder de 110% van het wettelijke sociaal minimum.[17] We zetten daarnaast budget in voor het vereenvoudigen van de bijzondere bijstand. Daarmee verwachten we dat we meer gaan uitgeven aan bijzondere bijstand omdat het makkelijker wordt om het aan te vragen. Ten slotte zetten we fors extra budget in om gezinnen met kinderen in de groene cijfers te krijgen.

Als we bovenstaande doelstellingen willen realiseren binnen bestaande financiële kaders van de armoedebegroting zijn we genoodzaakt op andere plekken te besparen. We hebben daarin de volgende keuzes gemaakt:

U-polis

Afgelopen jaar hebben we nagedacht over de toekomst van de U-Polis. Het huidige contract loopt tot en met 2024. We zien dat er inmiddels vele verzekeraars zijn die pakketten aanbieden, waarmee de noodzaak tot het aanbieden van een minimapolis afneemt. Daarnaast streven we naar eenvoud en het verminderen van regelingen. We gaan het komende jaar daarom niet opnieuw aanbesteden.De U-Polis zal per 1 januari 2025 worden afgeschaft. De middelen die we daarmee besparen worden, onder andere, gebruikt om inwoners met medische kosten via de bijzondere bijstand tegemoet te komen.

Studietoeslag

Sinds 2022 voeren gemeenten de nieuwe studietoeslag uit. De studietoeslag is een tegemoetkoming voor studenten die door een structurele beperking niet in staat zijn om te werken naast hun studie. De studietoeslag is een belangrijke regeling voor studenten met een handicap of beperking en maakt het mogelijk voor hen om te investeren in een opleiding zodat ze in de toekomst zo zelfstandig en onafhankelijk mogelijk kunnen leven. De afgelopen jaren is het aantal studenten dat gebruik maakt van de studietoeslag sterk gestegen. We zijn blij dat de bekendheid over deze regeling is verbeterd en het bereik vergroot. We zien echter ook dat het budget vanuit het Rijk niet meer toereikend is voor de kosten. Vanuit het Rijk krijgen wij hier jaarlijks 1,1 miljoen voor. Op dit moment zijn de kosten 2,1 miljoen. We gaan daarom inzetten op een lobby richting Rijk om meer budget voor de regeling. Daarnaast gaan we de voorwaarden en uitvoering van de regeling aanpassen naar het wettelijk minimum.

Subsidies onder de loep

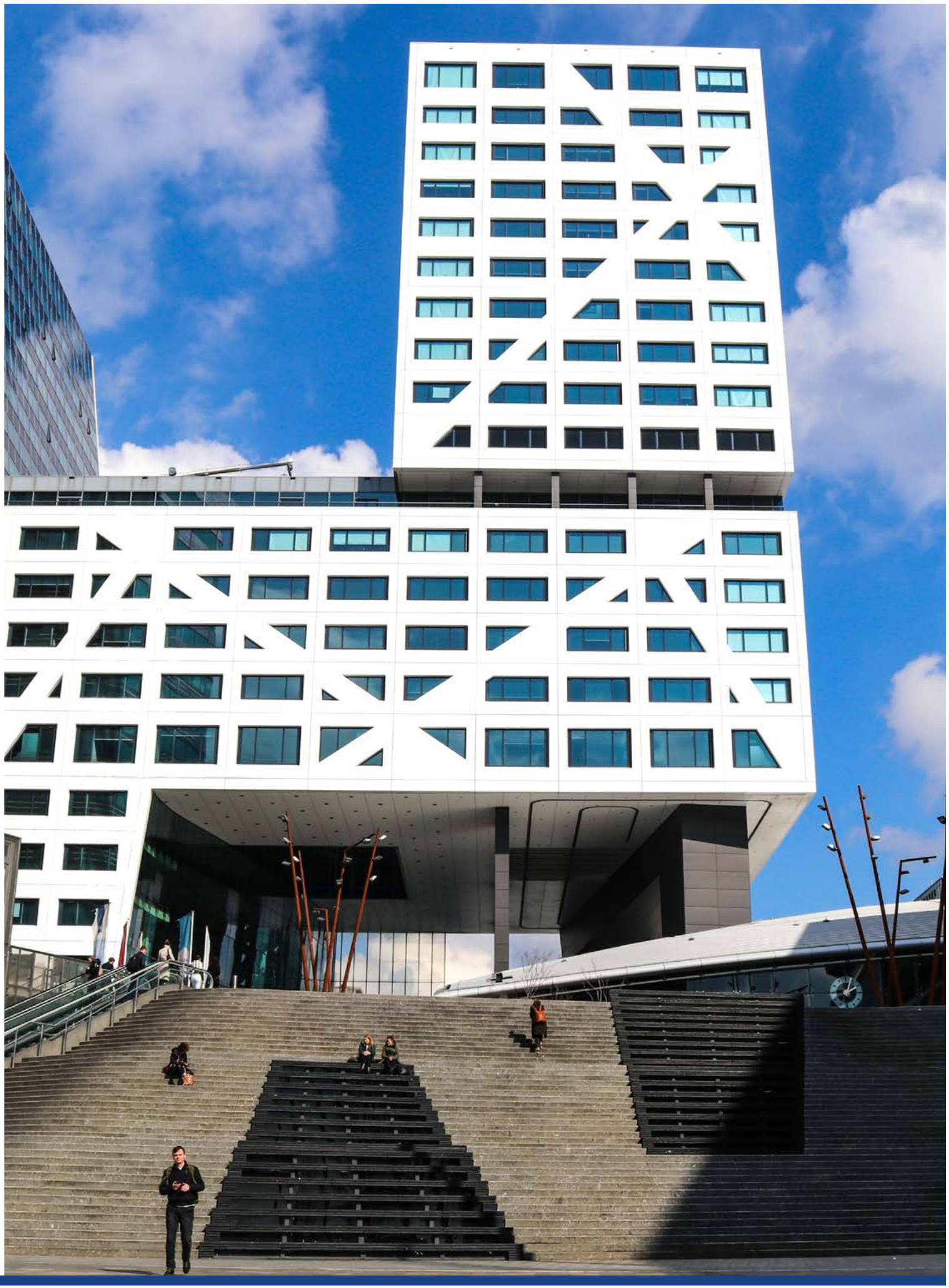
Op dit moment verstrekken we verschillende subsidies aan partijen in de stad om bij te dragen aan onze ambities. Deze partijen spelen een belangrijke rol voor onze inwoners en zijn een waardevolle aanvulling op de hulp die de gemeente biedt. Aanbeveling 5 van het rekenkamerrapport is het verbeteren van het subsidiekader. Hierdoor wegen we beter af welke subsidies het meeste opbrengen. We gaan daarbij ook het budget voor subsidies

17. Er zijn geen cijfers beschikbaar over het aantal huishoudens onder de pensioengerechtigde leeftijd 3 jaar of langer leven van 110% WSM. Daarom is het niet mogelijk om te zeggen hoeveel groter de doelgroep wordt.

verlagen. Bij deze besparing houden we rekening met de doelstellingen uit deze nota; namelijk dat we willen investeren in gezinnen met kinderen en jongeren.

Het overzicht hierna laat zien hoe dit nieuwe beleid zich verhoudt tot het beleid wat we voortzetten en het wettelijk verplicht beleid.

Utrechts beleid voor financiële bestaanszekerheid 2024 -2028

++ Nieuw Utrechts beleid in de nota financiële bestaanszekerheid

- Verder verruimen en vereenvoudigen individuele inkomenstoeslag (inkomensgrens naar 125% en na 1 jaar toekennen)
- Bijzondere bijstand vereenvoudigen en nog verder verruimen
- Meer budget voor kinderen
- Passende hulp bij leefwereld jongeren
- Jongerentoeslag verruimen
- Verbeteren dienstverlening Werk en Inkomen
- Verbeteren vroegsignalering en nazorg schuldhulpverlening
- Verbeteren samenwerking met partners in de stad
- De U-Polis wordt per 1 januari 2025 afgeschaft. De vrijgekomen middelen komen o.a. ten goede aan inwoners met medische kosten via de bijzondere bijstand.

+ Utrechts beleid dat we met deze nota voortzetten

- Individuele inkomstentoeslag (110% WSM* en 3 jaar laag inkomen)
- Ruimhartige bijzondere bijstand: ruime vergoeding van bijzondere en noodzakelijke kosten
- Snellere en betere hulp bij schulden dankzij grotere personele inzet schuldhulpverlening
- Rondkomengesprekken
- Stadsbrede campagne ‘Weet jij waar je recht op hebt’
- U-pas voor volwassenen en kinderen
- Subsidies voor verschillende partners in de stad**

Wettelijk verplicht beleid

- Wettelijk minimum studietoeslag**
- Bijzondere bijstand voor beschermingsbewind
- Minimale uitvoering schuldhulpverlening
- Sobere bijzondere bijstand, waar mogelijk met leenbijstand

* WSM = wettelijk sociaal minimum. En voor gezinnen met kinderen ouder dan 12 jaar is de inkomensgrens 125% van het WSM.

** Deze twee regelingen zijn Utrechts beleid dat met deze nota wordt voortgezet, maar versoberd ten opzichte van hoe het hiervoor was ingericht.

C Monitoren, sturen en verantwoorden

1. Indicatoren

Doelstelling	Effect-indicator	0-meting	Vervolg-meting 1	Vervolg-meting 2	Begroting ja/nee
Doelstelling 1: Alle Utrechters krijgen waar ze recht op hebben	Percentage Utrechters met een minimuminkomen dat bereikt wordt door armoederegelingen	-	Volgt later	Volgt later	Nee
	Percentage Utrechters dat (zeer) slecht kan leven van het inkomen	5% (2021)	2025: 4%	2027: 3%	Nee
	Percentage Utrechters die (zeer) slecht kunnen rondkomen, kunnen toch meedoen	50% (2021)	2025: 52%	2027: 54%	Ja
	Percentage Utrechtse huishoudens dat rond kan komen bij gebruik van alle regelingen voor alle gehanteerde inkomensgrenzen [1]	-	Volgt later	Volgt later	Nee
Doelstelling 2: Alle Utrechters ontvangen tijdig passende hulp bij rondkomen of het oplossen van problematische schulden	Percentage huishoudens met schulden dat wordt geholpen door WenI [2]	-	Volgt later	Volgt later	Ja
	Mediaan van de schuldenlast bij start van een schuldhulp-verleningstraject	21.300 (2022)	2025: 20.000	2027: 19.000	Nee
	Hulp op maat: Percentage (niet-) succesvol afgeronde trajecten	-	Volgt later	Volgt later	Nee
	Het absolute aantal jongeren dat gebruik maakt van schuldhulpverlening stijgt	-	Volgt later	Volgt later	Nee
Doelstelling 3: Alle Utrechtse gezinnen met kinderen hebben voldoende financiële middelen en mogelijkheden om mee te doen	Het aandeel van het U-pasbudget van kinderen dat wordt uitgegeven aan meedoen stijgt [3]	2023: 27%	2025: 30%	2027: 35%	Nee

1. Het percentage Utrechtse huishoudtypes dat volgens de minima-effectrapportage (MER) rond kan komen wanneer zij gebruik maken van alle regelingen (zowel landelijk als lokaal) voor alle gehanteerde inkomensgrenzen
2. Deze indicator vervangt de indicator 'Aantal huishoudens met schulden dat wordt geholpen door WenI'
3. Hierbij gaan we uit van de middelen die besteed worden onder de noemer: 'attractie, bibliotheek, bioscoop, cultuur, dagtocht, musea, sport en sportschool'.

2. Risico’s

Risico-omschrijving	Toelichting	Maatregelen
Landelijke herziening van het sociaal minimum en het gehele sociale stelsel blijft uit, waardoor Utrechtse huishoudens structureel te weinig inkomen hebben om rond te komen.	Als gemeente dragen wij bij aan bestaanszekerheid door ons armoedebeleid in te richten als aanvulling op het rijksbeleid. Onze wettelijke- en financiële middelen zijn te beperkt om bestaans-zekerheid te garanderen. Herziening van het sociaal minimum is nodig om de grondoorzaak van bestaans-onzekerheid aan te pakken. Anders blijven we dweilen met de kraan open.	We blijven inzetten op een actieve lobby in G4 verband voor verhoging van het sociaal minimum en herziening van het stelsel van sociale zekerheid.
Hoge energiekosten en een hoge inflatie zorgen ervoor dat nog meer Utrechters moeilijk kunnen rondkomen en dat het voor Utrechters die al moeite hadden met rondkomen, het nog lastiger wordt. Hierdoor groeit ook het aantal huishoudens met problematische schulden. En het zorgt voor groter beroep op onze regelingen en hulpverlening.	Het afgelopen jaar laat zien hoe financieel kwetsbaar een grote groep Nederlanders is. Er is veel onzekerheid over de stijging van de kosten van leven. De schaarse middelen die we hebben om in te zetten voor Utrechters met problematische schulden of te weinig geld moeten we verdelen over een nog grotere groep.	We hebben keuzes gemaakt op welke doelgroepen we extra gaan inzetten: gezinnen met kinderen en jongeren. We kunnen armoederegelingen versoberen, zodat meer mensen gebruik kunnen maken van de regelingen maar het bedrag per huishouden fors lager wordt.
De bezuinigingsopgave sociaal domein en de invulling van het gemeentebrede structurele tekort vanaf 2026 kan ertoe leiden dat er minder middelen beschikbaar zijn voor de uitvoering van de doelstellingen in deze nota.	Wanneer er minder middelen beschikbaar zijn moet het armoedebeleid versoberd worden of worden bepaalde doelstellingen niet gerealiseerd.	We hebben keuzes gemaakt op welke groepen we extra inzetten: gezinnen met kinderen en jongeren. We kunnen armoederegelingen versoberen.

Risico-omschrijving	Toelichting	Maatregelen
Een fors hoger bereik kan leiden tot een tekort op de armoede-begroting. Onze armoede-regelingen zijn “open einde” regelingen. Wanneer inwoners recht hebben op deze regeling, wordt de regeling toegekend ongeacht of het budget dat gereserveerd is al dan niet toereikend is.	We hebben beperkte middelen beschikbaar voor de uitvoering van het armoedebeleid. Deze middelen gaan niet uit van een 100% gebruik van alle regelingen.	We zoeken dekking voor de extra kosten. Mocht deze dekking niet worden gevonden dan versoberen we de armoederegelingen.
De afschaffing van de gemeentepolis raakt de huidige U-polisgebruiker. Het risico is dat de inwoner minder goed verzekerd is en er meer inwoners de bestuursrechtelijke premie voor de zorgverzekering moeten gaan betalen.	In 2022 maken ruim 13.000 Utrechters gebruik van de U-Polis. Als de U-Polis wordt afgeschaft lijdt dit mogelijk tot zorgmijding. Daarnaast biedt de U-Polis de mogelijkheid om de kosten automatisch in te houden op je uitkering. Dit voorkomt problematische schulden. De verwachting is dat inwoners bij afschaffing minder ruim gaan verzekeren en dat de kosten voor bijzondere bijstand zullen toenemen.	We onderzoeken hoe we inwoners kunnen begeleiden richting een andere zorgverzekering. De besparing die wordt gerealiseerd door de afschaffing van de U-Polis wordt ingezet om de bijzondere bijstand voor medische kosten te verruimen.
De voorgenomen besparing op de studietoeslag raakt studenten die door een medische beperking niet kunnen werken naast hun studie.	De voorgenomen besparing zorgt ervoor dat de studenten die aanspraak kunnen maken op deze regeling (mogelijk) minder middelen tot hun beschikking hebben of dat de toegang minder makkelijk wordt. Daardoor kunnen ze minder goed rondkomen en dit kan een negatief effect hebben op hun studie.	Het wetsvoorstel van School naar Werk is in de maak. Deze wet biedt meer mogelijkheden om studenten te ondersteunen richting werk. Studenten met medische kosten kunnen ook aanspraak maken op bijzondere bijstand. Deze regeling gaan we vereenvoudigen. Daarnaast gaan we inzetten op een lobby richting het Rijk voor meer budget voor deze regeling.

3. Financiën

Aansluiting met doelstelling Inkomenszekerheid uit Begroting 2024

Deze beleidsnota omvat het beleid voor de doelstelling Inkomenszekerheid van het programma Werk, toekomstbestendige economie en bestaanszekerheid. Meer specifiek gaat het om de onderdelen minimabeleid en schuldhulpverlening en niet zozeer om de verstrekking van bijstandsuitkeringen. De opgenomen kosten omvatten daarom alle kosten die binnen de doelstelling Inkomenszekerheid worden gemaakt exclusief het onderdeel ‘verstrekken bijstandsverstrekking’. Ook de bij ‘reeds in begroting gedekt’ opgenomen bedragen zijn de budgetten voor de doelstelling Inkomenszekerheid exclusief ‘verstrekken bijstandsuitkering’. Alle bedragen zijn exclusief de kostentoerekening Werk en Inkomen.

Benodigd budget

In de tabel zijn aparte regels opgenomen voor de onderdelen waarop we extra budget inzetten:

- Vereenvoudiging van een aantal regelingen waardoor meer mensen recht hebben op de regeling. Het gaat hier specifiek om de individuele inkomstentoeslag, de bijzondere bijstand en de jongerentoeslag. Daarnaast zetten we in op het vergroten van het bereik van regelingen.
- Meer budget voor kinderen voor sport en cultuur.
- Verbetering van onze dienstverlening en samenwerking in de stad.

Tegenover deze impulsen staan een aantal besparingen. Deze besparingen zijn verwerkt in het opgenomen bedrag voor overige activiteiten doelstelling Inkomenszekerheid. Het gaat om het volgende:

- Afschaffing van de gemeentepolis.
- Besparing op de uitgaven voor de studietoeslag.
- Verlaging van het budget voor subsidies.

Het totaal benodigde budget is hoger dan de in de begroting beschikbare budgetten. Deze tekorten kunnen de komende jaren worden gedekt met de reserve Armoedebestrijding en Schuldhulpverlening. Het financiële beeld ziet er in vergelijking met 2023 beter uit door de indexatie en toevoeging van het groeikader 2024. Door niet wettelijke regelingen (zoals de U-pas) niet te indexeren is ruimte ontstaan om de kosten van hoger bereik op te vangen. Dit is ook de belangrijkste draaiknop om het structurele tekort in de toekomst op te lossen. In 2025 en volgende jaren zal immers normaliter ook indexatie en groeikader worden toegevoegd. Als de indexatie onvoldoende blijkt te zijn en er geen aanvullend budget gevonden kan worden (zoals rijksbudgetten, private financiering, integrale afweging

voorjaarsnota) zal het beleid versoberd worden om uiteindelijk structureel binnen budget te blijven.

Op de personele inzet en inkoop van schuldhulpverlening is sprake van een knelpunt. Mede vanwege dit knelpunt is bij de Voorjaarsnota 2023 de reserve Armoedebestrijding en Schuldhulpverlening ingesteld. In de tabel hierna is dit knelpunt niet meegenomen. De reserve biedt ruimte voor incidentele dekking. Het knelpunt zal echter structureel opgelost moeten worden. Belangrijke zoekrichting voor de oplossing van dit knelpunt zijn de structurele rijksmiddelen voor schuldhulpverlening die naar verwachting vanaf 2024 beschikbaar komen. Ook voor dit knelpunt geldt dat in het uiterste geval het beleid versoberd zal worden om uiteindelijk structureel binnen budget te blijven.

Besparingsopgave sociaal domein

Om te komen tot een financieel houdbaar sociaal domein is in de Voorjaarsnota 2023 een hervormingsopgave vastgesteld. Op dit moment wordt onderzocht welke maatregelen doorgevoerd kunnen worden in het sociaal domein. Daarnaast speelt ook nog de invulling van het gemeentebrede structurele tekort vanaf 2026. Mogelijk zijn de uitkomsten van beide trajecten van invloed op de keuzes en het voorgenomen beleid in deze nota.

Private financiering van initiatieven

Door in te zetten op een bundeling van krachten van (private) organisaties en de gemeente beogen we een netwerk van private financiers op te zetten om een aantal knelpunten op te lossen. Tezamen kunnen we investeren in een samenwerking, met als doel bestaanszekerheid gezamenlijk aan te pakken en elkaars aanpak te versterken. Het gaat dan om keuzes die we als gemeente door een tekort aan middelen niet kunnen maken, maar door private middelen wellicht wel kunnen maken.

Tabel financiën (in € 1.000)

	2024	2025	2026	2027	Structureel jaarbedrag
Vereenvoudiging en hoger bereik armoederegelingen	0	1350	1350	1350	1350
Meer budget voor kinderen (sport en cultuur)	0	900	900	900	900
Dienstverlening en samenwerking stad	250	450	450	450	450
Overige activiteiten doelstelling Inkomenszekerheid	25.280	22.945	22.945	22.945	22.945
Totaal benodigd budget (A)	**25.530**	**25.645**	**25.645**	**25.645**	**25.645**
Reeds in begroting gedekt					
Programma Inkomenszekerheid	25.280	25.080	25.080	25.080	25.080
Reeds in begroting gedekt (B)	**25.280**	**25.080**	**25.080**	**25.080**	**25.080**
Bijdragen van derden (C)	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Nog niet gedekte kosten (A-B-C)	**250**	**565**	**565**	**565**	**565**
Te dekken uit de reserve armoede en schulden	**250**	**565**	**565**	**565**	**0**

4. Voortgang en verantwoording

De keuzes in deze beleidsnota gaan we op de verschillende thema's uitwerken in integrale uitvoeringsprogramma's waarover de raad wordt geïnformeerd.

Daarnaast wordt de uitwerking van de keuzes in deze nota en de vertaling naar budget meegenomen in het Uitvoeringsprogramma hervorming sociaal domein. De Raad heeft bij deze hervorming een belangrijke sturende rol en gaat besluiten nemen over de budgettaire en inhoudelijke kaders en de mogelijke verschuiving van budget van aanvullende zorg naar basiszorg en sociale basis.

De voortgang op de beleidsnota Financiële bestaanszekerheid rapporteren we in de P&C cyclus via de doelstellingen en indicatoren die in deze nota en in de Programmabegroting staan. Daarnaast wordt er elke twee jaar een voortgangsrapportage opgesteld. In deze rapportage wordt over de nota Financiële bestaanszekerheid, de nota Werk- en Re-integratie en de doelstellingen uit de nota Gezond030 op het thema bestaanszekerheid gerapporteerd.

Cruciaal in onze aanpak is dat we samen met inwoners en maatschappelijke partners leren en ontwikkelen. Dit doen we in de dagelijkse praktijk, bijvoorbeeld door samen inhoudelijke bijeenkomsten en datasessies te organiseren om te volgen of we onze ambitie realiseren binnen het financiële kader. We duiden kwalitatieve en kwantitatieve informatie en ervaringsverhalen. Daarbij betrekken we ook maatschappelijke trends en (lokale en landelijke) ontwikkelingen die invloed hebben op onze opgave.

We gebruiken de minima effectrapportage en de armoedemonitor om inzicht te krijgen in de problematiek in de stad en het effect van onze inzet. We geven deze instrumenten een stevige plek in de uitwerking van de doelstellingen in de uitvoeringsprogramma's.

Interne samenwerking

Deze beleidsnota is opgesteld met verschillende organisatieafdelingen. Het thema bestaanszekerheid raakt veel organisatieonderdelen binnen de gemeente en kan niet als geïsoleerd probleem worden aangepakt. Deze nota en de nota werk en re-integratie vormen samen het beleidskader voor Werk en Inkomen in de komende jaren. Deze nota's kennen vanzelfsprekend veel raakvlakken, ook in de uitvoering van deze nota's. Een integrale samenwerking is cruciaal om onze ambities te verwezenlijken. Dat doen we binnen Werk en Inkomen, maar ook tussen andere organisatieonderdelen. Ook het rekenkamerrapport Pleisters Plakken adviseert om binnen de gemeentelijke organisatie structureel tussen de organisatieonderdelen samen te werken aan deze opgave (aanbeveling 4).

5. Utrechts Sturingsmodel

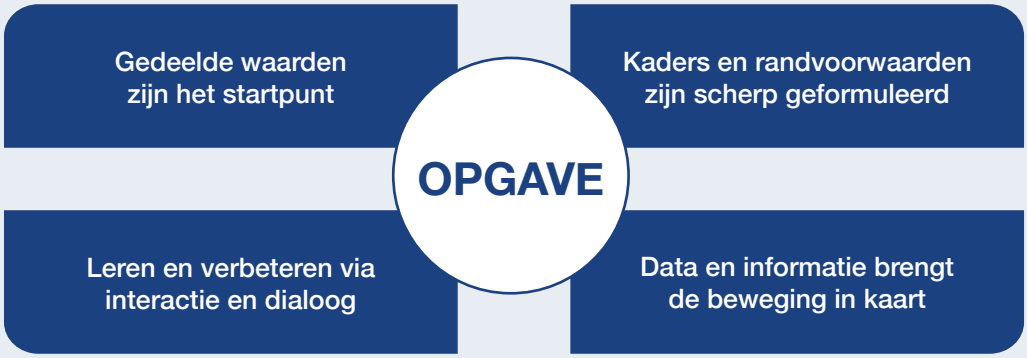
Het vraagt om een stevige sturing om onze doelen te realiseren binnen het beschikbare budget. We werken aan deze opgave volgens het Utrechts sturingsmodel. De invulling daarvan beschrijven we kort in onderstaand schema.

Opgave

Iedere Utrechter heeft recht op rondkomen, meedoen en een schuldenvrij bestaan. Door financiële bestaanszekerheid te versterken voorkomen we leed, stress en maatschappelijke kosten. Deze ambitie geeft ons de opdracht om te zorgen dat voor alle Utrechters deze basis geboden wordt. We zien echter dat onze middelen beperkt zijn. We moeten keuzes maken. We zetten extra in op:

- Gezinnen met kinderen en jongeren.
- Het bereiken van inwoners met een laag inkomen en het vereenvoudigen van onze regelingen.
- Het Investeren in het schuldenvrij maken en blijven van Utrechters.

Figuur: Het Utrechts sturingsmodel

Gedeelde waarden zijn het startpunt

Leidende principes:
- We zetten in op grondoorzaken
- We investeren ongelijk voor gelijke kansen
- We werken stres-sensitief
- Ons beleid en dienstverlening zijn inclusief
- Onze regels en processen zijn eenvoudig

Kaders en randvoorwaarden zijn scherp geformuleerd

- Participatiewet
- Wet gemeentelijke schuldhulpverlening
- VN-verdrag handicap
- Nadere regels:
  - Verordening en beleidsregel individuele inkomenstoeslag
  - Richtlijnen bijzondere bijstand
  - Verordening U-pas
  - Verordening en beleidsregel Individuele studietoeslag
  - Bankreglement
  - Richtlijnen NVVK-gedragscode
- De financiële kaders uit de Algemene uitkering gemeentefonds
- Keuzekompas aanbesteden in het sociaal domein

Data en informatie brengt de beweging in kaart

We verzamelen doorlopend kwantitatieve en kwalitatieve informatie:
- Minima-effectrapportage
- Armoedemonitor
- Indicatoren die gekoppeld zijn aan de doelstellingen in deze nota en de Programmabegroting
- Onderzoek van Panel Meetellen
- Signalen vanuit klachten en bezwaren
- Klantreizen en klanttevredenheidsonderzoeken
- Signalen vanuit het cliëntenplatform, Armoedecoalitie, het Sleutelpersonennetwerk en andere partners
- Trends en ontwikkelingen in de stad gepresenteerd in de Utrecht monitor en Volksgezondheidsmonitor en verdiepende onderzoeken

Leren en verbeteren via interactie en dialoog

Met professionals, ervaringsdeskundigen en raadsleden bespreken we data, ervaringsverhalen en signalen in relatie tot de gestelde ambitie. Door deze informatie centraal te stellen kunnen we bepalen of we de juiste dingen doen. De inzichten die hieruit komen, kunnen leiden tot aanpassing van het uitvoeringsprogramma om de doelstellingen te realiseren.

D Bijlagen

Bijlage 1

Relatie omliggende beleidsterreinen

Werk en re-integratie

Een zinvolle dagbesteding, vrijwilligerswerk of het hebben van betaald werk zijn belangrijke onderdelen voor bestaanszekerheid. Betaald werk zorgt niet alleen voor een hoger besteedbaar inkomen, maar vergroot ook het (zelf)vertrouwen van mensen en het sociale netwerk om hen heen. Dit laatste geldt ook voor vrijwilligerswerk of dagbesteding. Als gemeente ondersteunen we inwoners met en zonder een bijstandsuitkering in hun traject richting werk of werkfit worden. Inwoners hebben recht op deze ondersteuning en we willen dat zij ook zelf invloed hebben op dit traject. De inwoner staat centraal en onze dienstverlening vanuit Werk en Inkomen is of wordt op elkaar afgestemd. Financiële ondersteuning via inkomensregelingen kan (al dan niet tijdelijk) zorgen voor financiële stabiliteit. De stress die ontstaat op het moment dat er financiële zorgen zijn, kunnen een stap richting werk of werkfit worden tegenhouden. Door in te zetten het bieden van financiële bestaanszekerheid via armoederegelingen en/of schuldhulpverlening, kan er ruimte ontstaan om die stap richting een duurzame loopbaan wel te zetten. Daarmee ontstaat er mogelijk ook op de lange termijn financiële stabiliteit en zijn mensen zekerder van hun bestaan.

Gezondheid en eenzaamheid

Ongelijke kansen worden in het bijzonder zichtbaar wanneer gekeken wordt naar gezondheid. In Nederland leven mensen met basisonderwijs of vmbo gemiddeld 4 jaar korter dan mensen met hbo of een universitaire opleiding. En zelfs 15 jaar in minder goed ervaren gezondheid. Naast opleiding zijn ook inkomen en positie op de arbeidsmarkt belangrijke algemene indicatoren voor gezondheid. Hoe hoger het inkomen, hoe hoger de gezonde levensverwachting. Ook het hebben van bijvoorbeeld een bijstandsuitkering of schulden hangt samen met slechtere gezondheid.

Het Utrechts GezondheidsProfiel (UGP, 2022) stelt dat drie elementen van bestaans-zekerheid een grote invloed op gezondheid hebben: financiële situatie, werk en wonen. Armoede, werkloosheid, de angst voor werkloosheid en huisvestingproblemen zijn belangrijke oorzaken van chronische stress. Deze stress beïnvloedt de lichamelijke, mentale en sociale gezondheid. Andersom kunnen gezondheidsproblemen de problemen met financiële situatie, werk en wonen versterken. Utrechters met een laag inkomen hebben een slechtere gezondheid, leefstijl en zijn vaker eenzaam dan gemiddeld in Utrecht. Dit is zelfs zichtbaar bij Utrechters met een inkomen tussen 125% en 150% van het WSM. Zij hebben bijvoorbeeld meer dan twee keer zo vaak een slecht ervaren gezondheid vergeleken met degenen die leven van een inkomen boven 150% van het WSM. Ook heeft 23% onvoldoende regie over hun eigen leven. Onder inwoners met een inkomen hoger dan 150% van het WSM is dat 7% (Gezondheidsmonitor 2020). Ook is er een relatie tussen bestaanszekerheid en eenzaamheid. Zo zijn Utrechters die moeite hebben met rondkomen drie keer zo vaak

ernstig eenzaam als Utrechters die daar geen moeite mee hebben. Eenzaamheid kan negatieve gevolgen hebben voor de gezondheid. Het verhoogt bijvoorbeeld de kans op hartaandoeningen en depressie. In het uitvoeringsplan eenzaamheid 2023-2026 wordt toegelicht hoe eenzaamheid wordt aangepakt.

In de nota Gezond030 beschrijven we onder het thema Bestaanszekerheid waar we vanuit gezondheidsperspectief het beste op kunnen inzetten om gezondheidsverschillen van deze groep te verkleinen. In deze nota nemen we deze kennis mee en werken we dit uit in integrale uitvoeringsprogramma's.

Wonen

Wonen draagt bij aan bestaanszekerheid. Het recht op huisvesting is niet voor niets vastgelegd in de grondwet. Maar een woning vinden is voor veel mensen lastig, ook in Utrecht. Er is een tekort aan (betaalbare) woningen in zowel de sociale huur, middenhuur als betaalbare koopwoningen. Vooral mensen met een laag en middeninkomen hebben moeite om een woning te vinden. De gemiddelde wachttijd voor een sociale huurwoning is zo'n 11 jaar. We zien dat steeds meer woningzoekenden hierdoor in de problemen komen. Bijvoorbeeld doordat het aantal toegekende urgenties toeneemt. De gevolgen voor mensen in een kwetsbare of bijzondere positie zijn extra ingrijpend. Denk aan statushouders en mensen die na een periode in een zorginstelling of pleeggezin (weer) klaar zijn om zelfstandig te wonen. Een sociale huurwoning is voor hen een belangrijke volgende stap in hun leven.

De vraag naar woningen neemt toe. Al jaren komen er meer mensen naar de stad dan dat er gaan. We verwachten dat het aantal inwoners groeit van zo'n 370.000 in 2023 naar meer dan 470.000 inwoners in 2040. Dat betekent dat er de komende 17 jaar 100.000 inwoners bij komen. Daarom komen er netto elk jaar zo'n 3.000 nieuwe woningen bij[1]. We doen ons best om dit aantal de komende jaren op peil te houden, maar door de vertragingen in de bouw kunnen we minder woningen realiseren dan verwacht. Daarom zetten we ook in op het optimaal benutten van de 165.000 woningen die er al zijn en willen we meer flexwoningen plaatsen in de stad.

Om woningen bereikbaar en betaalbaar te houden, gaan we bij nieuwe bouwprojecten uit van 40% sociale huur, 35% woningen uit de middengroep en 25% duurdere woningen ('vrije sector'). 60% van de woningen in Utrecht kan na het kopen niet meteen worden verhuurd aan iemand anders. En we staan niet toe dat huurders te veel moeten betalen, worden bedreigd of gediscrimineerd.

1. Bekijk deze en meer woningcijfers op www.utrecht-monitor.nl

Bijlage 2

Regelingen en hulp in de stad

Dit overzicht laat zien welke regelingen en voorzieningen er op basis van de Participatiewet, de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening, de Wet maatschappelijke ontwikkeling en vanuit private organisaties beschikbaar zijn voor Utrechters in de stad. Er wordt ontzettend veel georganiseerd van uit (private) organisaties en actieve bewoners. Dit overzicht is dan ook geen volledig beeld van alle voorzieningen en initiatieven in de stad.

Gemeentelijke regelingen

Voor inwoners met een laag inkomen:

- Bijzondere bijstand: Tegemoetkoming in noodzakelijke kosten wanneer een inwoner deze niet zelf kan betalen. De volgende kosten en regelingen vallen hier onder andere onder: Bewindvoeringskosten, woninginrichting, woonkostentoeslag, Witgoedregeling, Medische kosten.
- Individuele Inkomenstoeslag: Een geldbedrag voor inwoners die drie jaar of langer een laag inkomen hebben.
- Kwijtschelding gemeentelijke belastingen en waterschapsbelasting (via de BGHU)
- Tegemoetkoming zorgkosten: een jaarlijks geldbedrag voor inwoners die hoge zorgkosten hebben door een beperking of chronische ziekte.
- U-pas: een meedoen-pas met een tegoed voor leermiddelen, sport, cultuur en recreatie en een zichtpas voor korting van instellingen en bedrijven.
- U-polis: een zorgverzekering met korting op de premie en ruime vergoedingen.
- Tot en met 2023 de energievergoeding.

Voor studenten met een beperking:

- Studietoeslag: Een tegemoetkoming voor studenten die door een beperking of chronische ziekte niet kunnen bijverdienen naast hun studie.

Hulp bij geldzorgen en schulden (schuldhulpverlening)

Vanuit de gemeente (Werk en Inkomen):

- Adviesgesprek: In een adviesgesprek bekijkt een medewerker van schuldhulpverlening samen met de inwoner naar de financiële situatie, bespreekt de behoefte van de inwoner en geeft advies over de mogelijkheden voor hulpverlening.
- Rondkomengesprek: Het rondkomengesprek is een vrijwillig gesprek voor mensen die een bijstandsuitkering hebben aangevraagd en vragen of zorgen hebben over geld of de bijstandsaanvraag. Het gesprek is telefonisch, via videobellen of in het stadskantoor.
- Budgetbeheer: Met budgetbeheer neemt de gemeente tijdelijk het beheer van het geld over van de inwoner om te voorkomen dat schulden oplopen. Er zijn twee vormen van budgetbeheer: Totaal beheer en basis beheer.

- Hulp voordat een inwoner een schuldregeling krijgt:
  - Stabilisatieperiode: een inwoner ontvang hulp bij het op orde krijgen van de financiële situatie.
  - Betalingsregeling: Wanneer er weinig schuldeisers zijn helpen we bij het maken van goede betalingsregelingen met schuldeisers.
- Schuldregelingen:
  - Saneringskredieten: Een schuldhulpverlener berekent wat de afloscapaciteit van een inwoner is en doet een betalingsvoorstel aan de schuldeisers. Indien zij akkoord zijn betaald de gemeente de totale schuld af. De inwoner ontvangt een krediet van de gemeente en betaalt deze in 1.5 jaar met rente terug.
  - Schuldbemiddeling: Bij schuldbemiddeling krijgt de inwoner geen krediet, maar bemiddelt de gemeente tussen de inwoner en de schuldeisers. Een schuldhulpverlener berekent wat de afloscapaciteit van een inwoner is en doet een betalingsvoorstel aan de schuldeisers. Indien zij akkoord zijn, betaalt de inwoner een zo groot mogelijk deel van de schulden af. Na 1.5 jaar worden de schulden kwijtgescholden.
  - Herfinancieringskrediet: De gemeente betaalt in een keer alle schulden van de inwoner af. Voor het totaalbedrag heeft de inwoner een krediet bij de gemeente. Dit krediet betaalt de inwoner in 1.5 tot 3 jaar terug aan de gemeente.
- WSNP: Als het niet lukt om een schuldregeling te treffen met de schuldeisers kan de gemeente namens de inwoner schuldsanering bij de rechter aanvragen. Dit is de Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen (WSNP). De inwoner krijgt een bewindvoerder en lost in 1.5 jaar schulden af.
- Huishoudboekje: Voor deelnemers van het Huishoudboekje lopen de inkomsten en belangrijkste vaste lasten van een inwoner via het Huishoudboekje. De vaste lasten worden gegarandeerd betaald. Het doel van het Huishoudboekje is om mensen financieel te ontzorgen.

Vanuit het buurtteam:
Inwoners met geldzorgen of problemen met rondkomen en schulden kunnen aankloppen bij het buurtteam voor hulp. Het buurtteam kan meedenken, adviseren en eventueel doorverwijzen naar de juiste instanties. Het buurtteam heeft inloopspreekuren waar mensen terecht kunnen met post of specifieke vragen en organiseert sorteergroepen. Hier leren inwoners om zelf administratie op orde te houden.

Vanuit Stadsgeldbeheer (onderdeel van de Tussenvoorziening):
Stadsgeldbeheer biedt schuldhulpverlening en budgetbeheer aan de meest kwetsbare Utrechters. Deze mensen hebben vaak ook te maken met verslavingsproblematiek of psychische problemen en kunnen dak- of thuisloos zijn. Daarnaast organiseert de Tussenvoorzieningen ook spreekuren voor vragen over financiën of administratie.

Hulp en voorzieningen in de stad (ook vanuit de WMO)

Vanuit U-centraal:

- De Geldzaak: is een laagdrempelige plek in de stad waar inwoners terecht kunnen voor advies of ondersteuning aangaande financiën. De Geldzaak heeft een locatie in de binnenstad en daarnaast verschillende spreekuren in de stad.
- Bijeenkomsten over geldzaken: U-centraal organiseert themabijeenkomsten over veranderingen in je leven. Denk hierbij aan arbeidsongeschiktheid, 18 jaar worden, in en na de bijstand.
- Cursussen: U-centraal biedt verschillende cursussen om meer grip te krijgen op specifieke gebieden in je leven zoals Geldzaken, regelingen en voorzieningen.
- Sociaal raadslieden: Helpen inwoners bij vragen over wetten en regelingen. Dit doen zij op locaties van de buurtteams.

Daarnaast zijn er verschillende organisaties en fondsen in de stad die inwoners met een laag inkomen ondersteunen. Een groot deel van de organisaties ontvangt subsidie vanuit de gemeente (WenI of Maatschappelijke ontwikkeling). Enkele voorbeelden van organisaties zijn (niet volledig):

- Voedselbanken
- Stichting Leergeld Utrecht
- Jeugdfonds sport en cultuur
- Paul Verweel sportfonds
- Weekje weg
- Stichting Al Amal
- Papiercafé's

Op fondsen - Fondsen in Utrecht (fondsenutrecht.nl) is een overzicht van een groot deel van de Utrechtse fondsen te vinden.

De Armoedecoalitie Utrecht speelt een belangrijke rol in het samenbrengen van grote organisaties, kleinschalige initiatieven, hulp- en dienstverleners, belangenbehartigers en ervaringsdeskundigen in het veld van financiële bestaanszekerheid. Voor meer informatie zie de website.

Bijlage 3

Alternatieve scenario's

In het rekenkamerrapport 'Pleisters plakken' wordt geadviseerd om inzichtelijk te maken welke alternatieve scenario's ingezet kunnen worden. In deze bijlage lichten we toe welke scenario's de revue zijn gepasseerd en lichten we de afweging om daar niet voor te kiezen toe.

Scenario	Kosten/Mogelijke opbrengsten	Afweging
Inkomensgrenzen bestaande armoederegelingen naar 135%	Kosten € 1,7 miljoen. Indien bereik ook met 5% stijgt, kost additioneel nog € 1,26 miljoen extra	Er is geen budget beschikbaar om de inkomensgrens te verhogen en het bereik te intensiveren. We zetten daarom in op het verhogen van het bereik op de doelgroep die het financieel het zwaarst heeft i.p.v. de doelgroep te vergroten.
Bereik 10% verhogen	Kosten: €1,6 miljoen	Er zijn niet voldoende middelen beschikbaar om dit bereik te realiseren én het toegenomen bereik daadwerkelijk te financieren.
U-pas volwassenen afschaffen	Opbrengst: € 1.65 miljoen	Geen U-pas budget meer beschikbaar om volwassenen te ondersteunen om mee te doen. De U-pas is een bekend begrip in Utrecht en wordt gewaardeerd. Daarnaast is recent besloten dat de U-pas wordt ingezet voor de tegemoetkoming van de parkeerkosten. Afschaffen ligt daarom niet voor de hand.
AOW-gerechtigden uitsluiten van U-pas budget	Opbrengst € 300.000	Geen U-pas budget meer beschikbaar om ouderen te ondersteunen om mee te doen. De U-pas is een bekend begrip in Utrecht en wordt gewaardeerd. Daarnaast is recent besloten dat de U-pas wordt ingezet voor de tegemoetkoming van de parkeerkosten. Afschaffen ligt daarom niet voor de hand. We zien wel dat AOW-gerechtigden de pas minder gebruiken ten opzichte van andere groepen. Daarnaast laat de Minima-effectrapportage zien dat deze groep op papier goed kan rondkomen.
Stoppen met communicatie-aanpak wegens te groot bereik	Totale opbrengst moeilijk te bepalen. Lagere directe communicatie kosten en mogelijk lagere kosten door lager gebruik armoede-regelingen.	Minder inzetten op bekendmaking van de armoede regelingen heeft naar verwachting een negatief effect op het bereik van onze regelingen. Dit draagt niet bij aan het realiseren van onze doelstellingen.

Scenario	Kosten/Mogelijke opbrengsten	Afweging
Versobering bijzondere bijstand	Opbrengt: € 2 tot € 3 miljoen	Door de bijzondere bijstand sterk te versoberen komen slechts enkele kosten nog in aanmerking voor bijzondere bijstand en zullen deze kosten in grote mate als lening worden verstrekt. De bijzondere bijstand is een belangrijk vangnet voor inwoners, wanneer zij belangrijke noodzakelijke kosten niet zelf kunnen betalen. Daarnaast vergroot het verstrekken van bijzondere bijstand als lening de kans op problematische schulden. Versobering ligt daarom niet voor de hand.
Versoberen individuele inkomenstoeslag (IIT)	Opbrengst: € 3 miljoen	We kunnen de bedragen en de doelgroep van de IIT sterk verlagen en verkleinen. De IIT is een belangrijk instrument om mensen jaarlijks geld te geven. Met name voor uitgaven waar ze niet voor kunnen sparen. Zeker voor mensen die langdurig in armoede leven is dit belangrijk. Zeker zolang het sociaal minimum niet toereikend is. Versobering ligt daarom niet voor de hand.
Stoppen met subsidies aan partners	Opbrengst: € 825.000	We verstrekken verschillende subsidies aan partners in de stad die een bijdrage leveren aan de ambitie in deze nota. We kunnen dit geld ook direct via regelingen inzetten. We zien echter dat deze partners een belangrijke rol spelen in het ondersteunen van onze inwoners.
Stoppen met activiteiten vanuit de Actieagenda Utrechters schuldenvrij	Opbrengst € 1 – € 1.5 miljoen	Door personele inzet en succesvolle activiteiten van de Actieagenda niet te borgen, wordt de capaciteit binnen de afdeling schuldhulpverlening sterk verlaagd en moeten belangrijke succesvolle activiteiten stoppen. Dit is onwenselijk en draagt niet bij aan de ambitie alle Utrechters schulden-zorgvrij.

Bijlage 4

Begrippenlijst

Begrip	Definitie
Armoedeval	Het kan voorkomen dat een huishouden met een hoger inkomen minder overhoudt dan met een lager inkomen, nadat rekening is gehouden met alle noodzakelijke uitgaven. Bijvoorbeeld doordat er geen recht meer is op inkomensondersteunende regelingen. Hierbij onderscheiden we twee soorten armoedevallen, namelijk een armoedeval bij uitstroom uit een bijstandsuitkering naar betaald werk (werkloosheidsval/uitstroomval) en een armoedeval bij het meer gaan verdienen (doorstroomval). Bij huishoudens boven de AOW-gerechtigde leeftijd wordt officieel niet gesproken van een armoedeval, omdat deze gewoonlijk geen inkomensstijging meemaken. Toch kan er bij hen ook sprake zijn van een geringere vrije bestedingsmogelijkheid bij een hoger inkomen. Bron: Nibud.
Basiszorg door buurtteams	Teams van professionals die generalistisch en buurtgericht zorg en ondersteuning bieden. In 18 buurten is een buurtteam actief dat bestaat uit een team Sociaal en een team Jeugd en Gezin. De medewerkers van de buurtteams zijn professionals die gezinnen en jongeren met inbegrip van hun omgeving ondersteunen bij het versterken van hun veerkracht en het benutten en/of ontwikkelen van hun netwerk. Zij bieden waar nodig zelf zorg en hulp. Daarnaast kan het buurtteam aanvullende zorg toewijzen, zowel Zorg in Natura (ZIN) als PGB. De buurtteamorganisatie heeft hiertoe het mandaat van het College van B&W.
Bewonersinitiatieven	Een initiatief van één of meerdere bewoners uit Utrecht, al dan niet in een stichting of vereniging, gericht op het bevorderen van de leefbaarheid in hun eigen buurt of stad, het ondernemen van gezamenlijke activiteiten of het oplossen van een ervaren problematiek. Dat kan veel verschillende vormen aannemen: een vanuit Vrijwillige Inzet voor Elkaar gefinancierd bewonersinitiatief, een sportvereniging, kaartclub, zangkoor, of de buurt-BBQ organisatie.
IOAW	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW). De IOAW-uitkering is een aanvulling op het (gezins) inkomen tot bijstandsniveau voor een specifieke doelgroep
IOAZ	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ). De IOAZ- uitkering is een aanvulling op het (gezins) inkomen tot bijstandsniveau voor een specifieke doelgroep
Integraal werken	Partners uit sociale basis, basiszorg of aanvullende zorg werken met elkaar en bewoners aan hetzelfde doel in de wijk. Hierin heeft iedereen eigen rollen en verantwoordelijkheden.

Begrip	Definitie
Meedoen	Sociale participatie. Het gaat hierbij om uitgaven aan contributies en abonnementen, bezoek ontvangen en op bezoek gaan, vakantie/uitgaan en recreatief vervoer.
Mensbeeld	Aannames over wat mensen willen en kunnen en hoe zij zich gedragen.
Nazorg schuldhulpverlening	Het doel van nazorg is om de klant ook ná een schuldregelingstraject te blijven ondersteunen bij de start van een schuldenvrij leven, zelfredzaamheid waar mogelijk verder te bevorderen én terugval waar mogelijk te voorkomen.
Participatiewet	De Participatiewet is een landelijke wet met als doel dat meer mensen werk vinden, ook mensen met een arbeidsbeperking. De taak van gemeenten is dat zij deze doelgroep ondersteunen en begeleiden naar betaald werk.
Problematische schulden	Een problematische schuldsituatie is de situatie waarin te voorzien is dat een natuurlijk persoon schulden niet zal kunnen blijven afbetalen of is gestopt met afbetalen. In ieder geval een situatie waarin niet binnen 36 maanden alle openstaande vorderingen betaald kunnen worden (met een betalingsregeling).
Re-integratie	Alle activiteiten die een werkzoekende onderneemt om zich te ontwikkelen richting een duurzame (loop)baan. De werkzoekende wordt hierin ondersteunt door de gemeente. Het einddoel is gericht op een vorm van betaald werk of werkfit worden.
Rondkomen	Voldoende geld om alle nodige uitgaven te kunnen doen.
Rondkomengesprek	Het rondkomengesprek is een vrijwillig gesprek voor mensen die een bijstandsuitkering hebben aangevraagd en vragen of zorgen hebben over geld of de bijstandsaanvraag. Er wordt praktische hulp en advies geboden om aanvullende inkomensvoorzieningen aan te vragen. Het gesprek is telefonisch, via videobellen of in het stadskantoor.
Schuldenvrij	De situatie waarbij een persoon geen problematische schulden (meer) heeft.
Schuldenzorgvrij	De situatie waarbij een persoon al dan niet nog problematische schulden heeft, maar waar de situatie stabiel is waardoor er geen acute zorgen meer zijn.
Schuldhulpverlening	Schuldhulpverlening is de dienstverlening om schulden te voorkomen, op te lossen of te beheersen en nazorg.
Sociale basis	De sociale basis bestaat uit wat bewoners zelf met en voor elkaar doen en de meer professionele, georganiseerde sociale basisvoorzieningen. Sociale basisvoorzieningen raken aan álle aspecten van het dagelijkse leven: ontmoeting, onderwijs, opvoeding, werk, gezondheid, wonen, sport, bewegen, cultuur en veiligheid. Een sterke sociale basis bestaat uit actieve inwoners die zich vrijwillig inzetten voor elkaar, de buurt, de vereniging en de stad, plus een basisinfrastructuur die daarop aansluit. Met basisinfrastructuur bedoelen we alle voorzieningen die volwassenen, jongeren en kinderen helpen stevig in het leven te staan. Het gaat om onderwijs, kinderopvang, sport-voorzieningen, welzijn, cultuur, openbare gezondheidszorg, jeugdgezond-heidszorg etc.
Sociaal domein	De inspanningen die de gemeente verricht rond werk, participatie, samenredzaamheid, gezondheid, zorg en jeugd.

Begrip	Definitie
Virtueel Inkomstenloket	Het Virtueel Inkomensloket is een digitaal product waarbij regelingen eenvoudig en automatisch aangevraagd, beoordeeld en toegekend kunnen worden aan inwoners.
Vroegsignalering (van schulden)	Op basis van signalen van zorgverzekeraars, energiebedrijven, woning-verhuurders en drinkwaterbedrijven benaderen gemeenten bewoners met betaalachterstanden proactief om hen hulp aan te bieden. Daarnaast biedt de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) in artikel 10 de mogelijkheid tot experimenten, waarmee ook andere schuldeisers bij ministeriële regeling voor de duur van maximaal vijf jaren een grondslag kunnen krijgen om (tijdelijk) signalen over betalingsachterstanden te delen met gemeenten.
Wettelijk Sociaal Minimum	Het sociaal minimum is het minimale bedrag dat een inwoner nodig heeft om in uw levensonderhoud te kunnen voorzien. De rijksoverheid heeft hiervoor een normbedrag opgesteld, dat ze ieder half jaar aanpast. Het sociaal minimum is meestal even hoog als een bijstandsuitkering.

Gemeente Utrecht

Vastgesteld door college: 16 januari 2024

Afdeling Werk en Inkomen
Team beleid
2024-2028

Utrecht.nl

2023-006.DDK